

ISSN 1318-5772 XXVIII (2021) št. 3

BOŽJA BESEDA DANES

Revija Zavoda Biblično gibanje

Jožef, Davidov sin,
ne boj se.
(Mt 1,20)

Ἰωσήφ υἱὸς Δαβὶδ,
μὴ φοβηθῆς.

JOŽEF, OČE V SENCI

POGOVOR Z ZLATKOM GRIČNIKOM s. Snežna Večko
Službo razumem kot del poslanstva

BOŽJA BESEDA RASTE Gregor Čušin
Jožef pa ne bev ne mev

RAZLAGA ODLOMKA NOVE ZAVEZE Marko Rijavec
Razmišljujoči poslušalec

JOŽEFOVO OBČESTVO Tadej Stegu
Jožef pa je storil

BIBLIČNI TOPOSI Samo Skralovnik
Jakobov protoevangelij in sveti Jožef

UVODNIK Maksimilijan Matjaž POMEMBNEJE JE VAROVATI BOŽJE KOT NAREDITI NEKAJ SVOJEGA	3
BOŽJA BESEDA RASTE Gregor Čušin JOŽEF PA NE BEV NE MEV	4
PAPEŽ FRANČIŠEK POSLUŠA BOŽJO BESEDO Primož Erjavec PAPEŽ FRANČIŠEK O SVETEM JOŽEFU	6
POGOVOR S PRIJATELJI BOŽJE BESEDE s. Snežna Večko SLUŽBO RAZUMEM KOT DEL POSLANSTVA	8
RAZLAGA ODLOMKA STARE ZAVEZE Benjamin Lülük STAROZAVEZNI JOŽEF: JE SPRAVA MOGOČA?	12
RAZLAGA ODLOMKA NOVE ZAVEZE Marko Rijavec RAZMIŠLJUJOČI POSLUŠALEC	15
JOŽEFOVO OBČESTVO Tadej Stegu JOŽEFOVO OBČESTVO	18
BOŽJA BESEDA V PODOBI Lan Seušek NE BOJ SE	22
IZZIV ZA OSEBNO DELO Teja Omerzel MOŽ, KI NI POBEGNIL	24
BIBLIČNI TOPOSI Samo Skralovnik JAKOBOV PROTOEVANGELIJ IN SVETI JOŽEF	26
CERKVENI OČETJE BEREJO SVETO PISMO br. Jan Dominik Bogataj JOŽEF V PERSPEKTIVI SIRSKIH OČETOV	30
MALI KLJUČ SVETEGA PISMA s. Snežna Večko BOG – STVARNIK SVOBODE	33
OSEBE V SVETEM PISMU Izet Veladžić PINHAS, MOŽ, KI JE ZATRL EPIDEMIJO	34
SMEJATI SE S SVETIM PISMOM Samo Skralovnik KO PRIDE LEV ...	35
POROČILO Samo Skralovnik DAN BIBLIČNEGA GIBANJA	38
PRIPOROČAMO V BRANJE Vlasta D. Rus DUHOVNE MISLI O SVETEM JOŽEFU	40
MOLITEV Z BOŽJO BESEDO Delavnice molitve in življenja	42

BOŽJA BESEDA DANES je katoliška biblična revija, ki jo izdaja Zavod Biblično gibanje s podporo SŠK. Izhaja trikrat letno.

Revijo lahko naročite ali odjavite po pošti na naslov gibanja in uredništva.

NASLOV ZAVODA IN UREDNIŠTVA:
Zavod Biblično gibanje
Poljanska cesta 2, 1000 Ljubljana
info@biblicnogibanje.si
www.biblicnogibanje.si
www.facebook.com/biblicnogibanje.si

UREDNIŠKI ODBOR:

Vlasta Doležal Rus, Zlata Krašovec, Tatjana Rupnik, dr. Maksimilijan Matjaž

GLAVNI IN ODGOVORNI UREDNIK: dr. Samo Skralovnik

LEKTORIRANJE: Barbara Skralovnik

FOTOGRAFIJE: Avtorji uporabljenih fotografij so navedeni pod fotografijami.

FOTOGRAFIJA NA NASLOVNICI: LDS Media Library (churchofjesuschrist.org)

OBLIKOVNA ZASNOVA: Branka Smodiš

PRELOM IN PRIPRAVA ZA TISK: Robert Rošker

TISK: Salve, d. o. o., Ljubljana

Priporočen je prostovoljni dar za pokritje stroškov izhajanja revije.
Transakcijski račun pri Delavski hranilnici: SI56 6100 0002 0986006

POMEMBNEJE JE VAROVATI BOŽJE KOT NAREDITI NEKAJ SVOJEGA

Zadnja letošnja številka naše revije, ki je tokrat posvečena svetemu Jožefu, prihaja med bralce v času, ko zaključujemo njegovo leto in začnemo dvoletno skupno pot vseh v Cerkv, na kateri se bomo učili bolje in več poslušati drug drugega in manj govoriti drug o drugem, biti pozornejši na drugega in na njegovo počutje v Cerkv kot pa nase in na svoj prav. Bi lahko našli primernejšo osebo med nebeščani, ki bi lahko postala priprošnjik in vzornik iskalcem in poslušalcem na tej sinodalni poti? Hvaležni smo avtorjem te številke, ki so se pustili res močno nagovoriti Jakobovemu sinu Jožefu, tesarju iz Nazareta, »možu Marije, iz katere je bil rojen Jezus« (Mt 1,16), in so v svojih člankih ohranili pristen navdih, ki bo odprl tudi srca bralcev za sporočilo o Božji novosti, ki jo je vredno varovati.

Jožefa omenjajo evangeliji štirinajstkrat, ne sicer njegovih besed, vedno pa sporoča njegova drža v ozadju ključne poudarke evangelijskega oznanila. Pričuje namreč o tem, da je v življenju veliko pomembnejše in rodovitnejše varovati Božje kot narediti nekaj svojega, kar lucidno ugotavlja eden naših avtorjev. Iti preko sebe in v drugem odkrivati Božji dar ter tako skupaj graditi občestvo, ki pričuje o Bogu, Očetu življenja. To je bilo Jožefovo poslanstvo in to je poslanstvo *Cerkve na poti* danes, ki nujno potrebuje več sinodalne miselnosti in delovanja. Žal smo tudi verniki danes preveč podobni Jezusovim učencem, ki so bili po treh letih življenja skupaj z njim še vedno trdno v svojem starem mišljenju, kjer je veljalo predvsem to, koliko je kdo uspešen, kako je prepričljiv v besedah in kje je njegov sedež v družbi. Jezusove besede o nebeškem Očetu, ki z ljubeznijo skrbi za vsakega človeka, in o kraljevski poti blagrov, ki jih bo preko služenja in izpuščanja pripeljala do veselja in polnosti Božjega otroštva, pa niso prišle do živega ne njim ne nam. Še vedno računamo predvsem nase in na svojo iznajdljivost, kako si bomo izborili čim ugodnejše mesto, kjer bomo spoštovani, kjer si bomo lahko nabrali čim več zalog, da bomo varni in od nikogar odvisni. Jožefovega pričevanja za pot malih, ki jih ne stre ne ponižanje ne slava, ne navdušenje ne dvom, ne veselje ne žalost, ker so hvaležni za svoj delež v Božjem načrtu, tudi danes ne jemljemo dovolj resno. Naša vera je pogosto preveč preračunljiva in ne spreminja dovolj resno človeškega načina razmišljanja. Zato naše besede o Jezusu in o njegovem evangeliju ne premikajo ne gora in ne src. Zato srce ne pogreje niti nas samih, kaj šele množic zunaj cerkve. Priporočajmo se svetemu Jožefu tudi za sinodalno pot, da bomo imeli dovolj vere in ponižnosti za pogumne korake. •••

foto_Jure Viltušnik

JOŽEF PA NE BEV NE MEV

Sveto pismo je o Jožefu zelo redkobesedno, še bolj redkobeseden pa je v Svetem pismu Jožef sam.

Jožef je molčal. Jožef ni govoril, kar pomeni, da je poslušal. In le kdor poslušal, je lahko tudi poslušen.

Sveto pismo je o Jožefu zelo redkobesedno, še bolj redkobeseden je v Svetem pismu Jožef sam. Ne le da je redkobeseden, je celo brez besed. Kar je dokaj čudno glede na vse, kar se mu je dogajalo.

Jaz ne spadam med tihe ljudi. Moja usta so kot zapornica – čim jih odprem, lahko pričakujete poplavo besed, o katerih nujnosti ali celo modrosti bi se dalo diskutirati. Na dolgo in na široko, seveda. Ne šparam z besedami, ko mi žena recimo pove, da je čisto malo, a vendar že spet opraskala avto; Jožefu pa je Marija povedala, da je noseča, in je to sprejel brez besed. Vem, da to za vas ni neka nova informacija, saj poznate zgodbo, saj berete Sveto pismo ... A sprašujem vas: ste to kdaj zares premislili? Marija pove Jožefu, da pričakuje otroka, ki seveda – in to je tudi Jožefu popolnoma jasno – ni njegov, on pa ne reče ne bev ne mev. No, morda mu Marija tega ni niti povedala. Morda je novica do Jožefovih ušes prišla, preden je k njemu prišla Marija ... Tega ne vemo. A še najbolj mirni in pobožni možaki med nami bi si ob taki novici dali vsaj malo besednega duška ... Vsaj zase, v svoji sobi, če že ne bi odhiteli ozmerjat Marije na drugi konec mesta ... ali dežele. Jožef pa ne. In to ne zato, ker nima svoje sobe, ker mu je vseeno ali ker morda svetopisemski pisec pač ni pribeležil njegovih besed. Temveč, ker tak – svet – enostavno je! Novice nikakor ni sprejel z lahkoto, kot gre razumeti iz evangelija, saj je razmišljal o tem, da bi jo zapustil (in to je nekaj, o čemer jaz kljub gostobesednosti in koleričnemu značaju še nisem razmišljal, o ločitvi pa res ne). Je pa seveda res, da me žena ujezi z zgodbo o opraskanem avtu in ne s tem, da je zanosila z nekom drugim. Pa vendar – Jožef je težko, hudo in presenetljivo novico sprejel – brez besed. Sam se utapljam v besedah, kadar komu razlagam, kaj se mi je ponoči sanjalo. Svoje sanjarije razlagam večkrat in več ljudem, pa čeprav so bile sanje čista bedarija in nima z njimi kaj početi ne ta, ki mu to pripovedujem, ne jaz, ki sem jih sanjal. Jožefu pa se je v sanjah

oglasil Gospodov angel in mu razodel, da je Marijino dete sam Božji sin, za katerega mora poskrbeti. On pa je to sprejel brez besed in nikomur ni nič pravil, še Mariji morda ne, vsaj zapisano ni, da bi ji.

Res da sem ob rojstvu otrok tudi sam ostal brez besed, a o porodih, ki sem jim bil priča, še danes rad pripovedujem, če le nanese prilika in najdem koga, ki mi je voljan prisluhni. O, ko se najdemo na kupu očetje, novopečeni ali pa že stari prepečenci, kaj kmalu pridejo na vrsto zgodbe iz porodne sobe. Junačimo se, se tolčemo po prsih, primerjamo izkušnje, in lahko mi verjamete, da pri tem prednjačim, saj sem ob šestih otrocih porodu prisostvoval večkrat, kot je rodila povprečna slovenska mamica. Jožef pa je prisostvoval rojstvu Božjega Sina, in čeprav bi vsa verna in teološka srenja rada vedela, kako je bilo, je Jožef molčal takrat in molči še danes.

In tako ne vemo: ne kako je bilo, ne če so se mu tresla kolena, ne če je jokal od ganjenosti ali strahu, ne če si je sploh želel biti zraven ali si je po tihem – kot jaz ob prvem porodu – želel, da bi lahko počakal zunaj.

Vse številne vožnje otrok na zdravniške preglede, krožke, v glasbene šole in še kam so bile in so še vedno vir gostobesednega pritoževanja in pridušanja, da ne govorim o poplavi godrnjavih besed ob pakiranju in vožnji na dopustovanje. O, kakšen glasen dogodek za vse sosedstvo je, ko naša družina polni avto za odhod na morje. Koliko parlamentiranja, kaj vzeti in česa ne, koliko česa vzeti in zakaj ... Koliko besed, da na koncu koncev

rečeš še: A sploh moramo iti? In zakaj sploh gremo!?

Jožef pa je moral zapustiti dom in zbežati z družino v neznanu, ko ni vedel točno, niti kam gre, niti koliko časa bo tam moral biti, predvsem pa, ali bo tja sploh prišel ... In to mu je uspelo brez besed. Ko kdo od otrok zamuja domov za več kot deset minut, ga čaka krepka in dolga pridiga, in Bog ne daj, da mi kaj

foto_Sergei Sushchik (Unsplash)

foto: Daiga Ellaby (Unsplash)

ugovarja. Jožefu pa je na znamenitem romanju v Jeruzalem Jezus za tri dni izginil z radarja, in ko ga je našel, je fantič še malo jezikal, če smo čisto iskreni, Jožef pa je vse to prenesel brez besed.

Malo barviteje sem opisal vsem znane odlomke v evangelijih, v katerih nastopa sveti Jožef. Vse te dramatične in pretresljive situacije je možak prenesel molče. Seveda bi lahko kdo iz tega zaključil, da je bil – če ne mutec – pa vsaj čudak. A ni bil ne eno ne drugo. Evangelist uporabi samo en pridevnik, s katerim opiše njegov značaj, temperament in ne nazadnje dušo. Matej zapiše, da je bil Jožef pravičen.

In to ne pomeni zgolj, da je imel občutek za pravico, da je bil pošten in dober. Pravica je nekaj, kar je zapisano v temeljni gen našega sveta. To pomeni, da tako mora biti. Da tako enostavno mora biti, da je tako prav in pika. Jožef je bil pravičen – in taki bi morali biti vsi možje. Vsi ljudje.

Jožef je molčal. Kar pomeni, da je pustil drugim, da govorijo. Jožef ni govoril, kar pomeni, da je poslušal. In le kdor posluša, je lahko tudi poslušen.

A mi ne le da ne poslušamo, predvsem nočemo biti poslušni, kajti »poslušnost« ima v naših glavah slabšalen pomen. Pomeni, da sem podrejen, da sem vodljiv, da ne odločam sam, ampak pustim, da nekdo drug odloča zame in mi ukazuje. Pomeni skoraj, da sem brez lastne volje in brez svobode. Le kdo bi si želel kaj takega? Le kdo si želi biti poslušen?

A je vse odvisno od tega, komu prisluhneš? Komu daš prostor v svojem življenju? Koga poslušáš in komu si posledično poslušen?

Jožef je v svojem življenju dal prostor Bogu. Jožef je poslušal Boga.

Pa saj ga tudi mi, ugovarja arogantni vernik v meni. Že res. A vsako besedo, misel, idejo moram sam najprej premoliti, predebatirati z ženo in spovednikom, razločevati, opraviti kako devetdnevnic. Jožefu vsega tega ni bilo treba. Ne zato, ker ni bilo časa – si predstavljate, kaj bi se lahko zgodilo z Jezusom in sveto družino, ko bi Jožef pred begom v Egipt najprej opravil devetdnevnic – temveč zato, ker je bil poslušen! In to ne pomeni podrejen, brez svoje volje in vodljiv ... Temveč, ker je poslušal Boga. Vedno, ne samo v dogodkih, zapisanih v evangelijih.

Bog nam včasih na pot pošlje neverjetne reči. Nepredstavljive. Takšne, da še v sanjah ne bi pomislili nanje. Takšne, da se nam zdi, da sanjamo. Včasih se na poti pojavijo ovire, za katere se nam zdi, da jih še v sanjah ne bi premagali. Nečloveške ovire, tako velike, da se nam zdi, da sanjamo.

Bog včasih od nas pričakuje velike reči. Neverjetne in nepredstavljive. Sanjske!

Ne skrbite! Ne obupujte! Ne jamrajte!

Storite, kot je storil sveti Jožef.

Zbudite se iz sna in bodite poslušni: storite, kar vam je naročeno.

Tematski naslov revije je torej zavajajoč: Jožef ni oče v senci, ki bi (morda celo s pivom v roki) čakal, da mine vročina ali da se delo kar samo opravi ali pa da ga morda opravi kdo namesto njega – običajno žena. Jožef je človek akcije, o katerem pisci knjig in scenarijev lahko samo sanjajo in si želijo, da bi ga najavili z reklamnim sloganom: Prišel je tiho in postal legenda!

Če Jožef že je v senci, potem je v senci prav toliko kot kdor koli drug izmed nas, ki se senčimo (ali sončimo) na soncu Božje ljubezni! •••

Jožef je v svojem življenju dal prostor Bogu. Jožef je poslušal Boga.

*Ne skrbite!
Ne obupujte!
Ne jamrajte!
Storite, kot je storil sveti Jožef.*

PAPEŽ FRANČIŠEK O SVETEM JOŽEFU

Kip spečega Jožefa je od vsega začetka ob delovni mizi papeža Frančiška. Kjer koli je živel in deloval, je Jorge Mario Bergoglio imel ob sebi ta Jožefov kipec, ki ga je spominjal, da se v sanjah lahko skriva Božji glas. Papež Frančišek v nagovorih in drugih priložnostih odkriva različne obraze svetega Jožefa, ki jih bomo, nekatere, predstavili v nadaljevanju.

SPEČI POSLUŠALEC

O svoji pobožnosti do svetega Jožefa je Frančišek spregovoril med svetovnim srečanjem družin v Manili 16. januarja 2015. Zbranim je govoril o svojem zaupanju v posredniško moč Jezusovega skrbnika in o svojem občudovanju njegove vloge, ki jo je utelešal.

Zelo imam rad svetega Jožefa, ker je močan in molčeč človek. Na svoji mizi imam podobo svetega Jožefa, kako spi. In ko imam kakšen problem ali težavo, to napišem na kos papirja in položim pod kip svetega Jožefa, da bi on o tem lahko sanjal. Ta gesta pomeni: moli za ta problem.

OBZIRNO VAROVANJE

Nastop petrinske službe papeža Frančiška 19. marca 2013 se je zgodil ravno na praznik svetega Jožefa. V nagovoru po evangeliju se je Frančišek osredotočil na vzor svetega Jožefa, ki je varuh Jezusa in vse Cerkve.

V evangeliju smo slišali, da je Jožef storil, kakor mu je naročil Gospodov angel, in je k sebi vzel svojo ženo. V teh besedah je že vključeno poslanstvo, ki ga Bog zaupa Jožefu: poslanstvo biti kustos, varuh. Čigav varuh? Marijin in Jezusov. To pa je varovanje, ki se potem razširi na Cerkev.

Kako Jožef izvaja to varovanje? Zelo obzirno, ponižno, v tihoti. Vendar pa z nenehno navzočnostjo in popolno zvestobo tudi tedaj, ko ne razume. Od poroke z Marijo do zgodbe z dvanajstletnim Jezusom v jeruzalemskem templju ju vsak trenutek spremlja s skrbnostjo in vso ljubeznijo. Ob Mariji, svoji ženi, je v vedrih in težkih trenutkih življenja in v vsakdanjosti nazareške hiše, v delavnici, kjer je Jezusa naučil svoje obrti.

Kako živi Jožef to svojo poklicanost Marijinega in Jezusovega varuha in varuha Cerkve? V nenehni pozornosti do Boga tako, da je odprt za njegova znamenja, da je na voljo za njegov načrt, ne toliko za svojega. Jožef je varuh, ker zna poslušati Boga, ker se pusti voditi njegovi volji, in prav zato je še bolj dojemljiv za ljudi, ki so mu zaupani. Z realizmom zna brati dogodke. Pozoren je na to, kar ga obdaja. Zna sprejemati kar najmodrejše odločitve. V njem, dragi prijatelji, vidimo, kako se odgovarja na Božji klic: z razpoložljivostjo in pripravljenostjo. Vidimo pa tudi, kaj je središče krščanske poklicanosti: Kristus! Varujmo Kristusa v svojem življenju, da bi lahko varovali druge, da bi varovali stvarstvo.

V evangelijih se sveti Jožef pokaže kot močan mož, pogumen, delaven, v njegovem duhu pa se izpostavi velika nežnost, ki ni krepost šibkega, nasprotno, nakazuje moč duha in sposobnost pozornosti, sočutja, resnične odprtosti za drugega, sposobnosti za ljubezen. Ne smemo se bati dobrote in nežnosti!

MOLK, NASELJEN Z BOŽJIM GLASOM

Liturgični spomin svetega Jožefa delavca, 1. maj 2018, je bil navdih svetemu očetu ob nagovoru zaposlenim na katoliškem časniku *Avvenire*. Katoliškega informatorja je primerjal s svetim Jožefom.

Jožef je človek molka. Na prvi pogled bi se nam lahko zdel celo nasprotje komunikacije. V resnici pa je poslušanje, prvi pogoj vsake komunikacije, mogoče samo tako, da ugasnemo hrup sveta in svojega govoričenja. Jožefov molk je naseljen z Božjim glasom in oblikuje pokorščino vere, ki vodi v zastavitev življenja, ki se pusti voditi njegovi volji. Sveti Jožef nas poziva, naj ponovno najdemo smisel v zdravi počasnosti, umirjenosti in potrpežljivosti. S svojim molkom nas spominja, da se je vse začelo s poslušanjem, preseganjem samega sebe, da bi se tako odprlo za besedo in zgodovino drugega.

Ni slučajno, da je Jožef mož, ki se zna prebuditi in vstati sredi noči, ne da bi izgubil pogum pod težo težav. Zna hoditi v temi brez gotovih trenutkov, v katerih bi vse razumel, močan zaradi klica, ki ga

*Na svoji mizi
imam podobo
svetega Jožefa.*

*Jožef je varuh,
ker zna poslušati
Boga, ker
se pusti voditi
njegovi volji.*

*Ne smemo
se bati dobrote
in nežnosti!*

postavlja pred skrivnost, ki ji pusti, da ga zajame, in se ji prepusti brez zadržka. Jožef, mož molka in poslušanja, je človek, ki sredi noči ne izgubi možnosti sanjanja, zaupanja in izročitve. Jožefove sanje so vizija, pogum, pokorščina, ki premakne srce in noge.

Jožef je pravični mož, zmožen zaupati v Božje sanje in tako izpeljati obljube. Je razsoden in skrben varuh, ki zna poskrbeti za osebe in situacije, ki mu jih je zaupalo življenje. Je svetnik varuh, človek konkretnosti in bližine. Ravno v tej pripravljenosti, da skrbi za drugega, je skrivnost njegovega očetovstva, kar ga je zares naredilo očeta. Je vzgojitelj, ki – ne da bi kar koli zahteval zase – postane oče, zahvaljujoč svojemu načinu biti, svoji možnosti spremljanja, spodobnosti pomagati rasti življenju in posredovati delo.

POPOLNO ZAUPANJE

V nagovoru ob četrti adventi nedelji, 22. decembra 2019, je Frančišek ponovno uporabil za oris lik svetega Jožefa.

Sveti Jožef se v zgodbi oznanjenja na prvi pogled zdi, da je drugorazredni lik, vendar je v njegovi drži vsa krščanska modrost. Ne pridiga ne govori, toda

išče, kako bi izpolnil Božjo voljo in jo izpolni v duhu evangelija ter blagrov. »Blagor ubogim v duhu, kajti njih je nebeško kraljestvo.« (Mt 5,3) Jožef je ubog zato, ker živi od najnujnejšega, dela, živi od dela. To uboštvo je značilno za tiste, ki se zavedajo, da so v vsem odvisni od Boga in so Vanj postavili vse svoje zaupanje.

Nepojasnljiva okoliščina Marijine nosečnosti ga je pripeljala do tega, da je postavil pod vprašaj njuno zvezo. Odločil se je, čeprav z veliko bolečino, da se oddalji od Marije, a da s tem ne povzroči škandala. Toda posredoval je Gospodov angel in mu rekel, da rešitev, ki si jo je on zamislil, ni tista, ki jo hoče Bog: »Ne boj se vzeti k sebi Marije, svoje žene; kar je spočela, je namreč od Svetega Duha.« (Mt 1,20) Od tu naprej Jožef popolnoma zaupa Bogu in uboga angela ter vzame k sebi Marijo. Ravno neomajno zaupanje v Boga mu je omogočilo sprejeti situacijo, ki je človeško gledano težka in v nekem smislu nerazumljiva. Zgled tega ponižnega in razumnega moža nas spodbuja, da dvignemo pogled in ga usmerimo onkraj. Gre za to, da si ponovno pridobimo presenetljivo logiko Boga, ki je daleč od malega ali velikega tuhtanja, v odprtosti do novih obzorij, proti Kristusu in njegovi Besedi. ♦♦♦

Jožefov molk je naseljen z Božjim glasom in oblikuje pokorščino vere.

Jožef nas poziva, naj ponovno najdemo smisel v zdravi počasnosti, umirjenosti in potrpežljivosti.

SLUŽBO RAZUMEM KOT DEL POSLANSTVA

Pogovor z diplomiranim teologom Zlatkom Gričnikom, direktorjem Doma sv. Lenarta in Doma sv. Agate v Lenartu. Z njim sem se pogovarjala njegova nekdanja profesorica Svetega pisma.

Veliko družino imaš, Zlatko. Saj smem tako imenovati oskrbovance doma starostnikov?

Lahko. Službo razumem kot del poslanstva. Res smo velika družina, skupaj se veselimo, smejemo, pa tudi žalostimo, posebej ko se kdo izmed nas poslovi od tega sveta. O smrti pa se tudi pogovarjamo, ni tabu. Vsakdo si želi srečno zadnjo uro. V veliko tolažbo jim je, da imamo v domu vsak dan sveto mašo, ki jo daruje upokojeni mariborski nadškof dr. Franc Kramberger, stanovalec našega doma. Večkrat biva pri nas tudi kakšen duhovnik. V domu trenutno službujeta dva stalna diakona, ki poskrbita za bogoslužje Božje besede in delitev obhajila po sobah stanovalcev.

Ostareli v domu pa niso prvi izmed ranljivih oseb, ki si jim doslej stal ob strani.

Od otroških let sem zaradi zgloda svojih skrbnikov želel pomagati ljudem, jim deliti ljubezen in dobroto. Zato sem se tudi vpisal v srednjo medicinsko šolo. Tri leta sem bival v malem semenišču in tri leta v bogoslovju. Leta 1994 sem začel služiti na Karitas kot vojak civilist. Najprej v skladišču, potem sem skrbel za botrstvo otrok iz socialno šibkih družin. Pri številnih se na zunaj sploh ne vidi, kolikšna stiska je v ozadju. Leta 1998 sem za to delo dobil priznanje revije *Naša žena*, bil sem ponosen nanj – to je bilo v času, ko se mi je rodil prvi sin. Udejstvoval sem se tudi v domači župniji, učil verouk, na teološki fakulteti sem tri leta delal kot informatik, se izobrazil za bibliotekarja. Na predlog nadškofa dr. Franca Krambergerja sem prejel papeško medaljo Benemerenti, najvišje priznanje, ki ga lahko laiki prejmejo od papeža za služenje Cerkvi na področju dobrotelčnosti. Vesel sem bil tega priznanja, posebej ker je delo, ki sem ga opravljal s sodelavci, prostovoljci in ljudmi dobre volje in ki ga še opravljamo, videno in prepoznano kot potrebno in pomembno v kristjanovem

odnosu do bližnjega, posebej do vseh tistih, ki so v kakršni koli stiski.

Leta 2004 sem postal generalni tajnik Škofijske karitas Maribor, leto poprej pa direktor zavoda Čebela, zdaj Karion, za dnevno varstvo oseb z motnjo v duševnem in telesnem razvoju (VDC). Sodeloval sem z Vera in luč za letovanje v Dominikovem domu. Takrat se je odpiral Dom svete Eme v Dravogradu, ki je najmanjši dom s koncesijo v Sloveniji (z enaindvajsetimi stanovalci). Leta 2005 smo napravili v Konjicah prizidek v domu za dnevno varstvo, tako da smo omogočili bivalno enoto za devet oseb štiriindvajset ur na dan. Pridobili smo koncesijo tudi za enoto v Staršah. Te osebe zjutraj pripeljemo s kombijem v dom, da se družijo in ustvarjajo po svojih možnostih, jih varujemo ter popoldne odpeljemo k njim domov. V vmesnem času razbremenimo njihove starše oziroma skrbnike.

Kako se je v tebi porodila ta močna želja, ki nenehno poraja sadove ljubezni?

To je bilo kar daleč nazaj. Prelomnica je 4. junij 1980. Takrat naju je z bratom dvojčkom oče pripeljal iz Nemčije na Zgornjo Ložnico v kmečko družino, ki je leto poprej izgubila štirinajstletnega sina. Rekel je, da bo čez en teden prišel po naju. Tega dneva nikoli ni bilo ... Z bratom sva bila stara osem let. Nisva znala slovensko in tisti teden si nisva upala jesti, ker sva mislila, da bo moral oče za to plačati. Zaradi dodatnih stroškov pa smo bili otroci tepeni. Da, živeli smo v izseljenski družini v bogati Nemčiji, a v pomanjkanju, lakoti in fizičnem nasilju. Bilo nas je štirinajst polbratov in sester, vendar nismo vsi živeli skupaj. Mama nas je zapustila, ko mi je bilo sedem let, oče, ko sem dopolnil osem. V družini je vladal alkohol, oče nas je pretepal. Meni se je to zdelo normalno in sem pričakoval, da bo drugje samo slabše.

V tej družini, ki naju je vzela v rejo, pa sem doživel brezpogojno ljubezen. Za krušne starše sva bila

Za krušne starše sva bila vredna brezpogojne ljubezni.

foto: Zlatko Grčnik

vredna brezpogojne ljubezni in to je bilo odločilno, da sva se potrudila. Preko njihove ljubezni sem prišel do spoznanja, da so biološki starši vredni, da jim odpustim. Ta pot je bila dolga ...

Krušni starši, klicala sva jih stric in teta, niso delali nobene razlike med svojima otrokoma in nama. Vsak je dobil svoj zavojček bombonov, vsak kos oblačila, ki ga je potreboval in si ga zaželel. Nobenega izkoriščanja nisva občutila. Najprej je bil čas za učenje, potem pomoč pri delu, ob sobotah smo pospravili hišo. Tudi za versko vzgojo sta poskrbela, mimo takrat še ozkih državnih predpisov za versko vzgojo pri oskrbnikih. Tolikšna dobrota se mi je globoko vtisnila v srce in želel sem jo posnemati. Tako smo rodni bratje in sestre drug drugemu pomagali. Tisti, ki smo prišli do kruha, smo skušali v tem pomagati tudi tistim, ki so zašli v alkohol. Vendar je pri tem najpomembnejša lastna odločitev.

**Težko otroštvo v primarni družini
in ljubezen v rejniški – to je kot smrt
in vstajenje v izkustvu odrešenja. Pri**

**služenju si se gotovo srečal s podobnimi
zgodbami svojih oskrbovancev.**

Kako doživljaš njihovo zaupanje?

Zaupanje drugega je dragoceno. Na jesen življenja marsikdo zaupa doživetja, ki jih ni mogel podeliti z nikomer. Stkali smo prijateljske vezi. Gospa, ki je dobila republiško medaljo, je rekla, da bo šla ponjo, samo če bom jaz šel z njo, da bo ta trenutek podelila z menoj. Takšno zaupanje mi daje vedno novih moči, da se je vredno truditi za sočloveka ne glede na čas in trenutek. Drug drugemu moramo postajati bližnji in biti bližnji. Po kosilu grem na obisk po domu, zlasti k tistim, ki nimajo veliko obiskov. Veliko jim pomeni, da si direktor vzame čas – pa čeprav le kakšno minuto – zanje, ki za marsikoga pomenijo »strošek« za družbo. V primerjavi z njihovimi doživetji – marsikdo je v vojni izgubil najbližje – se nam lastna življenjska zgodba zdi manjša in zelo lepa. Veliki petek ni zadnji dan. Čez kamen ob grobu glejmo na velikonočno zarjo! Leta nam pomagajo, da dozorimo. Meni je podarjen čas treh ur, ko se skoraj vsak dan

Svetega Jožefa sem spoznaval v svojem krušnem očetu, Jožefu po imenu, ki je v skromnosti neopazno skrbel zame kot za lastnega sina.

vozim v službo in nazaj. Komu bi se to zdelo izguba, jaz pa v tem času molim, premišlujem ali poslušam glasbo, kar mi daje novih moči in uvidov za naprej. Včasih pa tudi dodatnih skrbi.

Res si pravi oče, čeprav si v bogoslovje pribežal, ker si se bal, da boš zaradi težkega izkustva slab oče. Najdeš navdih za svoje ravnanje tudi pri Jezusovem krušnem očetu – svetem Jožefu?

Zgodba svetega Jožefa mi je zelo pri srcu. Vedno sem rad poslušal razlage in homilije o njem. Po njegovem vzoru bi bil rad na razpolago ljudem, ki prihajajo k nam. Svetega Jožefa sem spoznaval in videl v svojem krušnem očetu, Jožefu po imenu, ki je v svoji skromnosti neopazno skrbel zame kot za lastnega sina in hčerko. Sorodniki so se naju otepali, tuji pa so naju vzeli, kot je usmiljeni Samarijan poskrbel za tujca. Ta ljubezen je prevladala nad grenko izkušnjo s telesnim očetom. Verjamem, da zaradi dobrote krušnih staršev tudi na bioloških starših vidim lepe lastnosti in ne zgolj slabih. Cenim jih, ker so nam otrokom dali življenje in nam ga očuvali, čeprav so nas puščali brez hrane, pretepali in zapustili. Medtem ko se kdaj zgodi, da starši lastnim otrokom vzamejo življenje. Iz tega zornega kota lahko v svojih bioloških starših vidim tudi nekaj dobrega.

Kaj na svetem Jožefu ti je v posebno oporo in pomoč?

Njegovo brezpogojno zaupanje. Po angelovem sporočilu, naj se ne boji vzeti k sebi Marije, jo je brez pomišljanja sprejel. Ni postavljaval nobenih pogojev, ni se obotavljal in zavlačeval, češ da še mora pretehtati in vzeti v ozir določene okoliščine in tako dalje.

Srečen sem, da sem podobno izkušnjo doživel tudi sam. Ko sva bila z bratom v rejniški družini, so mnogi govorili, da iz naju ne bo nič, če pomislimo, iz kakšne družine sva prišla. Toda stric in teta sta imela zaupanje v naju, nista se ozirala na etiketo od prej. Čeprav je brat na koncu srednje šole malo skrenil, nista dvignila rok od njega – in res je, sicer z enoletno zamudo, uspešno končal fakulteto. Socialno varstvo naju je želelo poslati v triletno poklicno šolo, da bova zaradi krajšega šolanja državo »manj stala«. Pa sva imela v osnovni šoli odlično in prav dober uspeh ... Stric je odločil, da bova šla v štiriletno srednjo šolo, pa čeprav

foto_Zlatko Grčnik

na njune stroške. Kaj ni bila to tankočutnost do najinih talentov in zmožnosti?!

Res tankočutnost. Ko bi svetega Jožefa v tem posnemali moške današnjega časa! Kaj hitro bi odkrili svojo identiteto, s katero imajo težave.

Kaj bi svetoval možem in očetom?

Težava z identiteto je v bistvu v tem, da ne sprejemam drugega, ker je drugačen od mene. Hotel bi, da je drugi po mojih merilih. Če ne, je ločitev takojšnja rešitev. Pa je res? Tudi Jožef bi lahko odšel, to bi bilo najlažje. Pa je zaupal in Marijo sprejel. Če bi tudi mi imeli takšno zaupanje, koliko težav bi bilo rešenih. To dokazujejo zakoni, kjer so to preizkusili. Vsi zatrjujejo, da so se trenja in nesoglasja po skupnem pogovoru, molitvi in zakramentih vgradila v žlahten in trden odnos, ki predstavlja že košček raja na zemlji.

Iz tvojega mišljenja in ravnanja je moč videti, da Božjo besedo res živiš. Katera svetopisemska besedila so ti najljubša? Katera si najraje pripovedoval svojim?

Najljubša mi je beseda o Tobijevem odnosu do ženinih staršev: »Lepo in spoštljivo jima je stregel na starost.« (Tob 14,13) To je tudi moto našega doma. S to besedo pa je povezana Jezusova beseda učitelju postave, potem ko mu je povedal priliko o usmiljenem Samarijanu: »Tudi ti tako delaj!« (Lk 10,37) In: »Ljubi ... svojega bližnjega kakor samega sebe.« (10,27) Potrebno je, da ljubiš sebe, da boš znal ljubiti bližnjega. Toda sebe ljubi kot bližnjega. Obe ljubezni se med seboj korigirata

foto_arhiv Doma sv.Lenarta

Sveti Jožef ni postavljaval nobenih pogojev, ni se obotavljal in zavlačeval.

Težava z identiteto je v tem, danes sprejemam drugega, ker je drugačen od mene.

in izpopolnjujeta. Bog nas je ustvaril za srečo, ne da bi zaradi moje nesreče bil drugi srečen. Tudi sam potrebujem, da sem ljubljen in srečen. Razdajati se za druge ne pomeni, da pozabiš nase. Tudi Jezus se je umaknil na samo.

Sveto pismo mi je kaŕipot tudi glede odnosa tistih, ki jim pomagamo. Uči me, naj delamo tudi za tiste, ki se ne zahvalijo ali o nas slabo govorijo. Od desetih gobavcev se je prišel zahvalit samo eden. Vseeno jim pomagajmo. Ne moremo storiti več kot nuditi brezpogojne ljubezni. Tako skušam z zgledom vplivati, da se bo bliŕnji odločil delati dobro.

Sinovom pa sem najraje pripovedoval zgodbo o hromem, ki so ga ŕtirje prinesli k Jezusu. Zgodba pravi, da zaradi množice niso mogli priti do njega. Pa so se znaŕli. Če hromega niso mogli prineŕti skozi vrata, so ga spustili pred Jezusa skozi streho (Mr 2,1-12). Ta iznajdljivost je simpatična in nam veliko pove. Če ne moreš do cilja po tej poti, išči drugod in gotovo boš našel drugo, celo več njih. Zgovorno je tudi to, da je Jezus hromemu velel: »Vstani, vzemi svojo posteljo in pojdi na svoj dom!« (2,11) In ta je to takoj storil. To pomeni, naj po letih leŕzanja ne počiva več, naj zdaj kot zdrav ne skuša ŕiveti na račun drugih, ampak naj gre sluŕiti in pomagat drugim. Zame to pomeni, da zaradi bolečih izkuŕenj v otroŕtvu nimam

pravice maltretirati drugih. Zaradi udarcev, ki si jih dobil, nimaš pravice udarjati drugih.

Imate v domu biblično skupino?

Svojčas je obstajala biblična skupina, ki jo je vodila ena od sodelavk. Odkar se je invalidsko upokojila, biblične skupine kot take nimamo. Pač pa imamo vsak dan sveto mašo, daruje jo ŕkof dr. Franc Kramberger. Vsak dan imamo roŕni venec in besedno bogosluŕje, ki ga vodita diakona po sobah za tiste, ki ne morejo k maŕi.

Kaj bi sporočil bralcem in bralkam Boŕje besede danes?

ŕe naprej prebirajte Boŕjo besedo. Sam sem na teoloŕki fakulteti spoznaval, kako globoka vsebina se nahaja za besedami Svetega pisma. Ko ŕelim najti mir, si poiŕčem Sveto pismo, zlasti odlomke, ki so mi ŕe do zdaj veliko pomenili. Ko me nagovori homilija, prečitam ŕe več o tej besedi, da jo globlje razumem. Kadar imamo srečanja z duhovniki, s katerimi smo bili skupaj v letniku, molimo brevir. To me spomni na leta v bogoslovju – tako lepo kot v bogoslovju mi pozneje v ŕtudentskem domu nikoli ni bilo. Po letniŕkih srečanjih ŕe dalj časa molim brevir.

Z najmlajŕim sinom prebiram otroŕsko Sveto pismo. Pri katehezi je Sveto pismo seveda nepogreŕljivo. Dobrodoŕlo je Sveto pismo na internetu, najljubŕe pa mi je tisto popisano, počečkano s teoloŕke fakultete. Vzeti Sveto pismo v roke je nekaj skrivnostnega. Koliko te nahrani, pa je odvisno tudi od tega, kako se pripraviŕ in s kolikŕno ŕeljo ga prebiraŕ. V njem se namreč srečujem ne le s pisano Boŕjo besedo, temveč z učlovečeno Besedo, Jezusom Kristusom in njegovim zgledom, kamor mora biti usmerjen naš odnos.

Da bo naš odnos naravnan v pravo smer in da bomo zmogli najti pot do bliŕnjega, nam je v pomoč Boŕja beseda v Svetem pismu. Ja, Boŕja beseda je za naše ŕivljenje in delo zelo pomembna in bi morala biti postavljena na prvo mesto, saj besede, zapisane v Svetem pismu, dajejo upanje. To upanje pa ozdravlja ter daje našemu ŕivljenju in delu vedno znova novo moč. Z gotovostjo lahko trdim, da nam Sveto pismo, ki ga prebiramo, v boju proti teŕavam sodobnega časa daje novo moč. Naŕa prizadevanja, podkrepljena z molitvami za mnoge, posebej uboge med nami, so dar za polnejŕe in srečnejŕe osebno ŕivljenje. •••

Tudi sam potrebujem, da sem ljubljen in srečen. Razdajati se za druge ne pomeni, da pozabiŕ nase.

Zaradi udarcev, ki si jih dobil, nimaŕ pravice udarjati drugih.

STAROZAVEZNI JOŽEF: JE SPRAVA MOGOČA?

1 Mz 37–50

Starozavezni Jožef zagotovo spada med vidnejše osebe Stare zaveze, saj mu je posvečen izdaten in končni del Geneze (1 Mz 37–50). V tem prispevku bomo sprva orisali splošno podobo starozaveznega Jožefa; njegovo ime, osebo in zgodbo. Temu bo sledila dodatna osvetlitev starozavezne zgodbe znotraj dveh pomembnih tem; družinskega spora in sprave. Tematika sprave bo v zaključku tvorila stično točko z novozaveznim svetim Jožefom, ki mu je posvečeno aktualno in iztekajoče se cerkveno leto. Zavedamo se, da teme, ki jih bomo načeli, daleč presegajo domet tega prispevka. Zato je naš cilj skromen: pomočiti prst v globok ocean starozavezne narative o Jožefu in spodbuditi k nadaljnjemu branju in razmisleku.

Kot suženj v Egiptu preseže nesrečne okoliščine in se povzpne na vrh egiptovskega kraljestva, takoj za samim faraonom. Pri tem ne reši le sebe, ampak z modrostjo in učinkovitim vodstvom prepreči lakoto, ki bi drugače požrla egipčanska in kanaanska ljudstva, vključno z njegovo družino. Temu nato sledi sprava z brati in preselitev družine v Egipt, kjer Jožef tudi umre in začne se Druga Mojzesova knjiga.

Natančnejše branje nam lahko oriše jasno strukturo zgodbe, ki je zamejena na začetku z naselitvijo Jakoba v kanaanski deželi (1 Mz 37,1) in na koncu tvori inkluzijo z naselitvijo Izraela v egiptovski deželi (47,27). Znotraj teh dveh točk pride do ganljive družinske drame, polne zapletov, ki dosežejo vrh in razplet v Jožefovem soočenju z brati in posledično v spravi (44,1–45,15).

JOŽEFOV KARAKTER

Zgodbi v veliki meri daje privlačnost prav Jožefov kompleksni karakter, ki se razvija skupaj s pripovedjo in ga je zato vredno pobližje pogledati. Jožef je že pri sedemnajstih deloval kot neke vrste nadzornik očetovega gospodarstva, kar je najbrž odražala posebna halja, ki jo je dobil od očeta. Bratje so bili zaradi tega polni jeze in Jožef je situacijo samo še poslabšal, ko jim je naivno in morda tudi domišljavo povedal za svoje sanje, v katerih je bil povzdignjen nad brate (1 Mz 37,1–11). A v resničnem življenju se je zgodilo drugače, nevoščljivi bratje so ga prodali v suženjstvo (37,12–28).

Prisilna pot v Egipt je tvorila v Jožefovem življenju pomembno prelomnico. Jožef je namreč svoje vodstvene in intelektualne talente znal v egiptovskem suženjstvu boljše uresničevati kot med svojimi brati doma, kar je njegov gospodar Potifar opazil in ga imenoval za oskrbnika svojega gospodarstva. Tudi ko je Jožef krivično pristal v zaporu, je tam postal zaupnik načelnika ječe in je požel veliko spoštovanje sojetnikov s svojim darom razlaganja sanj, kar ga je privedlo celo do srečanja s samim faraonom. Ta je Jožefove preroške in administrativne sposobnosti nagradil tako, da ga

Foto: daniel7000

IME IN ZGODBA

Ime Jožef izhaja iz hebrejskega glagola *ysp* in pomeni »dodati«. Običajna razlaga imena se opira na izjavo Jožefove mame Rahele, Jakobove žene, naj ji Gospod doda še drugega sina (1 Mz 30,24). Oče in očak Jakob, imenovan tudi Izrael, je tako imel skupno dvanajst sinov, začetnikov dvanajstih plemen, ki so tvorila izraelski narod. Zgodba o Jožefu stoji znotraj in na koncu širše pripovedi o Jakobu ter tvori prehod med zgodovino očakov in eksodusom. Pripovedi o očakih tvorijo narativno podlago za to, kar pride: Jožefa, razvajenega sina, njegovi bratje prodajo v suženjstvo.

je postavil za vezirja kraljestva, kar je najvišji položaj takoj pod faraonom (1 Mz 39–41).

Zgodba predstavi Jožefa ne samo kot izjemno sposobnega in uspešnega, ampak tudi kot osebo integritete in vere. To je še posebej očitno v Jožefovem soočenju s poželjivo Potifarjevo ženo, ki jo zavrne in ohrani svojo čistost z besedami, da nečistovanje ni zgolj prestopok do bližnjega, ampak tudi do Boga (39,9). Jožef pokaže veliko mero modrosti in ponižnosti, ko zapornikom in faraonu pojasni, da je Bog tisti, ki odgovarja in razlaga (40,8; 41,16). Še sam faraon je opazil moralno in duhovno zrelost Jožefa: »Mar bomo našli moža, kakor je ta, ki je v njem Božji duh?« (41,38) Zares daleč je prišel Jožef od dni, ko je imel status razvajenega sina.

DRUŽINSKI KONFLIKT

V luči tako opisanega Jožefovega značaja se zdi morda protislovno njegovo ostro ravnanje z brati, ki so zaradi lakote prišli v Egipt nakupiti hrano. Jožef se jim namreč ni dal takoj spoznati in jih je obtožil vohunstva ter jim naprtil vrsto težkih preizkusov (npr. vzel je brata Simeona za talca). Ampak ob vsem tem se je dobro spomniti, kako kruto so njegovi bratje ravnali z njim, ko se niso ozrli na njegove roteče prošnje, naj ga ne prodajo v suženjstvo (1 Mz 42,21). Pričujoči družinski konflikt je še posebej oster, če upoštevamo pomen družine in sorodstvenih razmerij v tedanji izraelski družbi.

V Izraelu starega veka družina ni bila samo osnovna družbena celica, katere namen je bil začetna socializacija in prostor zasebnega življenja. Družina ni bila vrednotena posebej in ločeno od pripadnosti širši družbi. Kajti družine so obstajale v tesni organski povezanosti s širšo rodovno in narodno pripadnostjo. Kot pojasnjuje Krašovec (2000, 387), družina in rod sta imela gospodarsko, biološko in religiozno funkcijo. Temu je ustrezala tudi identiteta posameznika, ki je bila še v obdobju monarhije primarno vezana na pripadnost rodu. Na sorodstvenih vezeh in razmerjih je bil osnovan ves družbeni sistem bibličnega Izraela. Družina, ki je bila simbolno imenovana kot »očetova hiša«, je bila prostor varnosti in povezanosti z bližnjim in Bogom (388).

Bližnji tako ni bil abstrakten državljan, združen v bratstvu in enakosti takšnih in drugačnih izpeljank razsvetljenstva. Moj bližnji je bil moj brat po rodbinski krvi in veri v enega Boga, ki nadalje tudi ni bil neoseben deistični koncept, ampak Bog

foto_chabad.org

foto_chabad.org

očakov; Abrahama, Izaka in Jakoba. Biti brez družine ali izločen iz nje je pomenilo biti družbeno in religiozno mrtev. Jožefovi bratje so torej zares storili hud zločin, in čeprav bi najstnikemu Jožefu lahko očitali značajske napake, to ne opraviči krutega dejanja bratov.

SPRAVA

Ali je bilo Jožefovo preizkušanje bratov torej odraz gneva in maščevanja? Jožef je kot egiptovski vezir nedvomno imel to moč, da zaslužni ali celo usmrti svoje krivične brate. Ampak namesto tega se je odločil za pot sprave. Sprava pa v Svetem pismu ne deluje kot kompromis, kjer nasprotni strani najdeta sredinsko rešitev, ki kratkoročno zadosti vsakemu, a dolgoročno nikogar ne osreči. Sprava tudi ni rešitev v smislu pozitivnega prava, ki izvaja pravičnost na izrazito povračilen način: če nekdo stori nekomu zlo, bo za to zlo sorazmerno kaznovan, kakor določa družbeno sprejeta zakonodaja. V primerjavi s temi pristopi poteka svetopisemska sprava na bivanjsko – osebnostnih koordinatah, ki črpajo osnovo iz presežnosti naravnega reda; Božje milosti (Krašovec 2000, 358).

Toda to nam še vedno ne odgovori na vprašanje Jožefovega ravnanja znotraj omenjenih koordinat. Je Jožef zgolj vplival na čustva svojih bratov, da bi dosegel uresničitev svoje želje po kesanju bratov in s tem spravo? Jožef je zagotovo hotel, da njegovi bratje spoznajo svojo krivdo, kajti za spravo je potrebna prava pripravljenost volje in razuma. Preizkušnje so zato morda bile test za tovrstno pripravljenost: Je bratom žal? So se spremenili

Prisilna pot v Egipt je tvorila v Jožefovem življenju pomembno prelomnico.

Biti brez družine ali izločen iz nje je pomenilo biti družbeno in religiozno mrtev.

foto_dhabad.org

Sprava je torej mogoča tedaj, ko sta prisotna priznanje moralne nezadostnosti in odpuščanje.

na boljše? So sposobni sprave? Četudi bi morda Jožef hotel svoje brate privedi do sprave, tako da bi preko preizkušenj manipuliral z njihovimi čustvi ali jih avtoritarno nadvladal, so v zgodbi primeri, ki kažejo, da mu to ni šlo najbolje – recimo, ko Jožef prvič sreča najmlajšega brata Benjamina in ne more premagati svojih sočutnih solz (1 Mz 43,29-30). Drugi zelo jasen primer Jožefove dobre volje in vere je na koncu zgodbe, ko Jožef ponovno pokaže, da je bratom nedvoumno odpustil (1 Mz 50,15-21).

Odlomki nam sporočajo, da je na delu prav ta bivanjsko – osebnostna razsežnost, saj so preizkušnje, ki jih Jožef namenja svojim bratom, drugotnega pomena za temeljno sporočilo pripovedi, ki je ljubezen do družinskih članov navkljub globokim ranam. In Jožef se zares ne more več pretvarjati, ko vidi, da se njegovi bratje zavedajo posledic svojega dejanja in tudi sami trpijo zaradi krivice, ki so jo storili. Ne Jožef ne njegovi bratje ne morejo dopustiti, da bi celotna družina padla v še večjo stisko. Rezultat Jožefove ljubeče drže je tako prihod Izraela v Egipt, kjer je rešen lakote in živi v tistem obdobju dostojno.

Stari Jožef odpre prostor novemu Jožefu.

Sprava je torej mogoča tedaj, ko sta prisotna priznanje moralne nezadostnosti in odpuščanje. Odpuščanje pa ni izkazovanje moralne superiornosti, saj bi s tem ubilo namen sprave: prepoznati drug v drugem moč, ki omogoča gradnjo občestva. Toda pomembno je dodati, da ta moč, ki izpopolnjuje odnose, v Svetem pismu ne izvira iz človeka, ampak je povezana s posebno Božjo previdnostjo (1 Mz 45,5). Bog ne pusti, da bi zlo dokončno zmagalo, ampak preobrne človeško slabost tako, da se izpolni tisto, kar je v Njegovih očeh dobro (50,19-20).

ZAKLJUČEK

Zaslutili smo zgodbo o starozaveznem Jožefu, ki je veliko pričevanje Božje previdnosti in bratske ljubezni. Toda sprava Jakobove družine ni trajna iz vsaj dveh razlogov: zaradi novih konfliktov znotraj Izraela, ki nastopijo po Jožefu, in zaradi splošnega stanja človeštva, ki terja večjo spravo – odrešenje. Na tej točki stari Jožef odpre prostor novemu Jožefu. Kajti sprava in rešitev, ki potekata pri starozaveznem Jožefu znotraj družinskega kroga, se pri sveti družini novozaveznega Jožefa razlijeta na ves svet. Med obema Jožefoma je zares mnogo dragocenih vzporednic, ki jih ne moremo obravnavati v tem prispevku. A verjetno najpomembnejša skupna prvina je prav ta, da oba pripadata mesijanski liniji, skozi katero se razodeva zgodovina odrešenja, katere zadnji in prvi člen je Jezus (prim. Mt 1,1-17; Jn 1,1-18). Oba Jožefa nam razkrivata pomembno kvaliteto odrešenjske zgodovine. Ta ne deluje kot neosebni kozmični princip, niti ne kot povračilna pravičnost. Zgodovina odrešenja je delovanje Božje milosti, ki preobraža pomanjkljive in ranljive človeške odnose tako, da postanejo uresničitev temeljnih in presežnih kreposti: vere, upanja in ljubezni. Samo na teh treh je sprava mogoča. •••

LITERATURA

- Alexander, Desmond T. in David W. Baker, ur. 2003. *Dictionary of the Old Testament Pentateuch*. Downers Grove, Illinois: Inter Varsity Press Academic.
- Freedman, David Noel, ur. 1992. *The Anchor Yale Bible Dictionary*. New Haven, Connecticut: Yale University Press.
- Krašovec, Jože. 2000. *Med krivdo in spravo*. Ljubljana: Svetopisemska družba Slovenije.

VPRAŠANJA ZA MOLITEV IN POGOVOR

1. Kakšen je razvoj Jožefovega karakterja?
2. Kaj so značilnosti sprave?
3. Kakšne vzporednice prepoznavam med starozaveznim in novozaveznim Jožefom?

1 Mz 37,1-36; 1 Mz 39,1-21; 1 Mz 45,1-14;
1 Mz 50,15-21; Mt 1,1-17

RAZMIŠLJUJOČI POSLUŠALEC

Mt 1

Prvo poglavje Matejevega evangelija se začne z dolgim spiskom moških, nekaterih bolj, drugih manj znanih, velikih in tudi grešnih mož izraelske zgodovine. Poleg tega, da naj bi bili v nekakšnem sorodu, čeprav si zgodovinarji o tem niso na jasnem, jim je skupno tudi to, da so vsi po vrsti *očetje*. »Abrahamu *se je rodil* Izak, Izaku *se je rodil* Jakob,« (Mt 1,2) itn. Rodovnik, kakor mu pravi Matej, torej jasno izpostavlja krvno linijo očetov Abrahamovega in Davidovega rodu, katerega del je tudi Jožef. Le da se pri njem običajna formula, »temu in temu se je rodil ta in ta«, prekine in zamenja: »Jakobu pa se je rodil Jožef, *mož Marije*, iz katere je bil rojen Jezus, ki se imenuje Kristus.« (Mt 1,16) Naenkrat torej ne gre za očeta, temveč za *moža* (gr. *anér*), edinega tako poimenovanega v vrsti vseh mož pred njim.

PRESENETLJIV VSTOP BOGA

To daje Jožefu posebno vlogo v vsej odrešenjski zgodovini, tako poudarja Matej, na prvi pogled sicer nekoliko manjšo kakor vsem možem pred njim. Vendar pa to ne drži, njegova vloga zato ni prav nič manjša, temveč samo *drugačna*, tako namreč podčrta Matej, sicer bi Jožefa preprosto izključil iz svojega rodovnika. In ravno ta drugačnost nakazuje na neki zunanji poseg v navadnost, običajnost, tudi logičnost. Najprej to, da se ob njem pojavi Marija, ena od petih žena v rodovniku,

katerih omemba vedno znova opozarja na neko nenavadnost, izrednost, potem pa še to, da se glagol v zvezi z Jožefom iz tvornika (aktiva) »*egennēsen*«, db. »je rodil«, prevesi v trpnik (pasiv) »*egennēthē*«, »je bil rojen«. Oboje namiguje, da gre pri tem za nekaj izjemnega, za Božji poseg. Ne gre torej več zgolj za biologijo, temveč za *teologijo*. Pri tem ima Jožef posebno vlogo. Kakšno, razloži odloemek Mt 1,18-25.

V pričakovano »rodovniško« dogajanje, ki sta ga z zaroko načrtovala Jožef in Marija, torej stopi nekakšna *Božja napaka*. Pri tem je treba pojasniti, da je izraz »zaročena« (gr. *mnēsteuein*), ki ga na tem mestu za položaj Jožefa in Marije uporabi pisec, v slovenščino praktično nemogoče prevesti, saj je judovski način poročanja povsem drugačen. Bil je sestavljen iz dveh ločenih korakov, najprej izraza formalne privolitve pred pričami (Mal 2,14), potem pa trenutek, navadno leto za tem, ko je ženin nevesto vzel na svoj dom (Mt 25,1-13). Pri tem izraz »zaroka« uporabljamo za prvi korak, ko je bila pravno dekle že žena svojega moža, čeprav še ni živela z njim. Tako je jasno, da je šlo pri Marijini nosečnosti, ki se je zgodila v tem letu med prvim in drugim korakom poroke, za precejšen škandal, saj se je pričakovalo, da je žena prišla na dom svojega moža kot devica. To pa se ni zgodilo. Še pred tem je bila Marija noseča. To je imelo zanju določene posledice.

Jožefove sanje razumemo kot proces razmišljanja, proces, v katerem pride do Božjega razodetja.

PRAVIČNI

Postava za primer, ko se pri mladi ženi ni našel dokaz devištva, predvideva kamenjanje (5 Mz 22,20-21), za nezvestobo pa poseben obred, pri katerem se išče krivda (4 Mz 5,11-31), za vse to pa je pristojen njen mož. Jožef bi jo torej povsem legalno, po črki zakona, mogel javno odsloviti ali jo celo podvreči kamenjanju. Vendar je bil Jožef drugačen, Matej tej njegovi kakovosti reče »pravičnost«. Izraz seveda najprej predstavlja nekoga, ki se drži in izpolnjuje Božje in človeške zakone, vendar pa se prav z Matejevim pojasnilom ta ožji pomen precej razširi. Jožefova pravičnost je nekaj drugačnega od pričakovanega, lahko bi rekli, da je nekaj boljšega. Če bi namreč ta dosledno in do črke upošteval postavo, bi Marijo čakal konec, on pa je ravnal drugače, »ni je hotel osramotiti« in »je sklenil, da jo skrivaj odslovi« (Mt 1,19).

To nakazuje, da Jožef ni hotel storiti tega, kar je zaukazano ali do česar bi imel vso pravico, temveč to, kar se mu je zdelo v danem trenutku najbolj *prav*. To, kar zadeva pravilnost ali pravičnost, pa je nekaj veliko širšega od pravne pravičnosti, ker ni stvar črke, marveč moralnega zakona, položenga v človeka, točno tistega, ki ga je v začetku ustvaril Bog, torej nepremakljivega *zvezdnatega neba* v srcu slehernika, tistega naravnega instinkta, ki ga premore vsak od nas, da se odloči tako, kakor je prav, tudi če to nasprotuje človeškim zakonom, celo postavi. In Jožefu se je zdelo, da bi bilo – po postavi ljubezni – najbolje, da bi jo skrivaj odslovil, torej da je ne bi obdolžil prešuštva.

POMEMBNOST RAZMIŠLJANJA

Toda za to je treba veliko premišljevanja, tehtanja in soočanja z morebitnimi posledicami. Takole zapiše Matej: »Ko je to premišljeval, se mu je Gospodov angel prikazal v sanjah.« (Mt 1,20) Tako lahko Jožefove *sanje* razumemo kot proces razmišljanja, ki ga je opravil sam pri sebi, proces, v katerem pride do Božjega razodetja – in tako je vedno, kadar človek trezno in iskreno razmišlja o resničnosti. Da se mu angel prikaže prav »sanjah«, je verjetno bolj stvar Matejeve interpretacije, s katero je hotel Jožefa primerjati s tistim iz Stare zaveze, kot pa samega dogajanja. In ker so bile sanje v bibličnem smislu vedno prostor Božjega razodetja oz. oblika Božje komunikacije, ne pa izraz bega pred resničnostjo (kot bi lahko napačno razumeli Jožefovo namero), lahko

foto: churchofjesuschrist.org

razumemo prikazovanje Gospodovega angela kot Božji navdih Jožefu, ki ni vedel, kako se odločiti. Naziv, s katerim ga naslovi angel, »Davidov sin«, spominja na začetek evangelija in rodovnika: »Rodovnik Jezusa Kristusa, Davidovega sina, Abrahamovega sina.« (Mt 1,1) Da je Jožef po potomstvu Davidov sorodnik, smo že izvedeli. Toda da je to postal tudi Jezus, kakor pravi naslov rodovnika, pa je po vseh pravilih takega poimenovanja moral biti Jožefov *sin*. Ne nujno biološki sin, vsekakor pa nekdo, ki ga je ta vzel za *svojega*, saj je v očeh starih očetovstvo po postavi (po posnovljenju, svaštvu itd.) zadoščalo za dodelitev vseh dednih pravic. Mu dati ime, kot naroča angel, ime pa so otroku vedno dali starši (1 Mz 4,36; 5,3). Gre torej za neko pomembno, in sicer izredno dejanje, vsaj kakor kaže izrednost v rodovniku. Jožef je moral sprejeti tega otroka kot svojega sina, čeprav ni vedel, čigav je. Tako bi se rodovnik *pravilno* nadaljeval. Mišna pravi: »Če mož pravi: ›To je moj sin,‹ mu je verjeti.« Razumemo, kako nekaj velikega je dano v roko malemu človeku? Da s svojo odločitvijo uresniči prerokbe, da v svojem življenju sprostí izvir Božjega odrešenja. Da postane »oče v senci« Boga, nekdo, ki mu je kakor vsem rodovom pred njim »rojen« sin, ki je »oče« zato, ker se je tako odločil in ker ve, da je tako prav – četudi bi bilo veliko lažje biti kaj drugega.

SPREMEMBA LASTNIH NAČRTOV

Toda moral je sprejeti to neznano in novo, s katero vedno znova Bog vstopa v svet, moral je zaupati, da je to delo Boga in ne zgolj izraz človeške slabosti. Pogledati na stvar z drugačne perspektive, ne le kot škandal z vidika postave in javnega mnenja. To je bilo, povejmo pošteno, nekaj težkega, morda je celo pomenilo zavreči neka lastna prepričanja in tvegati svoj ugled v družbi. Zato beremo: »Ne boj se vzeti k sebi Marije, svoje žene.« (Mt 1,20) Sprejeti Marijo in njenega otroka v tem

Jožef je moral sprejeti neznano, moral je zaupati, da gre za delo Boga in ne izraz človeške slabosti.

Vrhunec Jožefove pravičnosti je v tem, da je bil sposoben podvomiti o svojih izbirah in biti poslušen Bogu.

primeru pomeni več kot le zamižati na eno oko in popustiti, pomeni sprejeti Boga in njegov načrt za Jožefovo življenje, ki je bil drugačen od njegovih želja, načrtov, pričakovanj. Se podpisati pod izjavo o očetovstvu in s tem reči: če je tak Božji načrt, je to tudi moj načrt.

Taka nepričakovana nosečnost v čudnih okoliščinah je morda res eden najboljših primerov, kaj pomeni sprejeti življenje tako, kot je, njegove čudne omejitve in zahteve, njegovo sesuvanje »miru v hiši« in razumeti, kaj od tebe pričakuje Bog, ki na pot postavlja take »ovire« tvojim predstavam. Angelovo sporočilo pove še naprej, da je Jožefova naloga tudi to, da tega sina, ki ga bo rodila njegova žena, *poimenuje* Jezus, kar v prostem evangelistovem prevodu pomeni »on bo odrešil svoje ljudstvo njegovih grehov« (Mt 1,21). Glede na to, da je *Iêsous* helenizirana oblika hebrejskega imena *Jěšúa'*, skrajšano iz *Jehôšúa'* oz. Jozue, kar pomeni »Bog pomaga« ali »rešuje«, je treba razumeti, da mora Jožef v tem primeru to, kar se mu dogaja, razumeti kot Božje posredovanje za rešitev človeštva, nekaj, kar bo v svet prineslo blagoslov. Čeprav se to ne zdi tako. In *poimenovati* svojo nadlogo ali preizkušnjo kot blagoslov, je Jožefova naloga. Torej dati prostor Bogu, da izpolni svoj načrt, tako da ta načrt vzamemo za *svojega*. Potem začne Bog prebivati med ljudmi: »Glej, devica bo spočela in rodila sina in imenovali ga bodo *Emánuel*, kar pomeni: Bog z nami.« (Mt 1,23) »Ko se je Jožef zbudil iz sna, je storil, kakor mu je naročil Gospodov angel. Vzel je svojo ženo k sebi ... in imenoval ga je Jezus.« (Mt 1,24-25) Torej natanko to, kar mu je bilo razodeto. In ravno tu pridemo do vrhunca Jožefove pravičnosti, ki je ravno v tem, da je bil sposoben podvomiti o svojih izbirah in biti poslušen Bogu. To pa tako ne pomeni le golega izpolnjevanja pravil, temveč *poslušanje* življenja in njegovih izzivov, po katerih nam govori, se nam razodeva Bog tako kot Jožefu angel.

POSLUŠANJE V TIŠINI

Kajti če nas kaj preseneča v tej zgodbi, nas mora presenetiti Jožefova *tišina*. Zakaj ni Jožef ničesar rekel Mariji? Zakaj Marija ni ničesar pojasnjevala? Zakaj Jožef ni ničesar vprašal angela? Zato ker Bog k človeku ne prihaja po besedah, marveč po *tišini*.

Morda je zato v našem življenju tako malo Boga, ker je tako zelo malo tišine. Pa ne govorim o plitvi tišini, tišini, v kateri se pod površjem skrivajo užaljenosti, zamere, maščevalnosti in podobno zlo. Ne govorim o *glasni* tišini, take tišine je morda celo preveč. Govorim o *globoki* tišini, o tišini, v kateri človek zares molči. O tišini, v kateri se človek odpove svojim sodbam, svojim razlagam, svojim rešitvam in si privoščiti ostati tiho. Si privoščiti biti pred seboj nemočen. Take tišine se bojimo. Tišina je namreč težka, tišina je negotova, tišina je prazna, v tišini se nimaš kam nasloniti, nobenega temelja ni v njej. Toda prav taka tišina naredi v človeku *prostor*. Prostor za še kaj drugega kot samo zase. Zato je tišina človeku globoko potrebna. Brez tišine v sebi nima prostora za ljubezen. Brez tišine se namesto njega odločajo drugi, čustva, želje, občutki, morda celo drugi ljudje, ne pa ljubezen.

Zato takrat, ko je človek res tiho, ko pusti ob strani vse svoje razloge in načrte, začne govoriti Bog. In postane Bog med nami. Da, tako preprosto. Ko stopimo v njegovo senco in pustimo, da je On oče našim otrokom. •••

Morda je zato v našem življenju tako malo Boga, ker je tako zelo malo tišine.

VPRAŠANJA ZA MOLITEV IN POGOVOR

1. Kako Bog stopa v moje življenje? Kje vidim njegovo prisotnost?
2. Kako razumem preizkušnje svojega življenja? Kaj mi Bog sporoča po njih?
3. Kaj ima v mojem življenju prednost, tisto, kar je prav, ali tisto, kar mi koristi?
4. Kdaj si lahko v dnevu vzamem nekaj časa za tišino in razmišljanje?

Iz 7,1-17; 1 Kr 19,1-18;
1 Mz 32,23-33; 1 Mz 45,1-15

JOŽEFOVO OBČESTVO

V številki, posvečeni novozaveznemu Jožefu, smo rubriko »Pavlova občestva« preimenovali v »Jožefovo občestvo«. Jožefovega občestva prav tako ne povezuje le kri, temveč gre za širšo skupnost, ki ni lastna samo biološkemu očetom. Razmislek o svetem Jožefu bo usmerjalo Frančiškovo apostolsko pismo *Patris corde* (Z Očetovim srcem), ki je izšlo 8. decembra 2020 in predstavlja začetek posebnega cerkvenega leta, leta svetega Jožefa.

JOŽEF PA JE STORIL

Lik svetega Jožefa se mi je dolgo zdel oddaljen: veličasten, nekje v višavah, nepremagljiv; skratka nekdo, ki je drugačen in mi je tuj. Silno težko sem se našel v njegovem krepostnem življenju. A kdo je sveti Jožef v resnici? Kako je lahko navdih pri poslanstvu, ki ga ima vsakdo izmed nas? Kot starši, očetje, matere, pa tudi kot pastoralni delavci, duhovni očetje, katehisti in katehistinje, duhovniki, škofje in vsi drugi smo poklicani kot sveti Jožef, da otrokom, ki so nam zaupani, fizičnim ali duhovnim, majhnim in velikim, pomagamo rasti v modrosti in razumnosti – v zavedanju, kdo je njihov pravi Oče.

Jožef ni aktivist, ki s svojim delom rešuje svet, ampak zna predvsem poslušati in udejanjati Božji načrt.

PODOBE SVETEGA JOŽEFA

V litanijah je sveti Jožef opisan s presežniki, ki se zdijo človeku nedosegljivi. Ob tem je zanimivo, da nam evangelij Jožefa ne predstavlja kot nekakšnega supermana – nasprotno, predstavlja ga kot moža, ki je ranljiv, ponižan, npr. ko zanj ni bilo prostora v prenočišču (Lk 2,7). Če bi imel Jožef zadosti pod palcem, bi gotovo dosegel, da bi ju sprejeli. Toda »zanju« ni bilo prostora. Lahko si predstavljamo ponižanje, ki ga je izkušal Jožef, ko ga v njegovem, Davidovem mestu niso sprejeli. Jean Galot prepozna Jožefa kot Jezusovega predhodnika, glasnika na poti ponižanja, ki je prišel »v svojo lastnino, toda njegovi ga niso sprejeli« (Jn 1,11).

Jezus je v Jožefu našel poteze, ki so spominjale na obraz nebeškega Očeta.

Malo so verjetno k odtujenosti Jožefovega lika pripomogle tudi njegove upodobitve – po eni strani kot starca v jaslicah, ki pravzaprav ne ve dobro, kaj naj tam počne in se nekako ne znajde. Po drugi strani podobo svetega Jožefa zaznamuje izumetničena podoba nekaterih kipov in podob s cvečičo palico ali pa stebлом lilije – vse to se bolj malo ujema z roko in značajem odločnega moža, ki trdo dela, ki je svoji ženi v oporo. Na podobicah svetega Jožefa najdemo dokaj nenavadne like.

Tretja podoba svetega Jožefa, ki lahko povzroči nerazumevanje, je sveti Jožef delavec. Pij XII. je leta 1955 postavil praznik Jožefa delavca na prvi maj, ki je mednarodni praznik dela. Postavitev tega praznika naj bi bila nekak tih uvod v spravo med Cerkvijo in delavstvom, ki ga je Cerkev predolgo zanemarjala.

Kakšnega odnosa do dela nas uči sveti Jožef? Sveti Jožef je bil tesar, ki je pošteno delal, da je zagotovil vzdrževanje svoje družine. Od njega se je Jezus naučil vrednosti, dostojanstva in veselja nad tem, kaj pomeni jesti kruh, ki je sad dela lastnih rok. Ampak sveti Jožef ni delavec – aktivist socialističnih delovnih akcij, ki s svojim delom rešuje svet, ampak zna predvsem poslušati in udejanjati Božji načrt. »Ko se je Jožef zbudil, je storil, kakor mu je naročil Gospodov angel. Vzel je svojo ženo k sebi.« (Mt 1,24) Delal je, kar mu je naročil Gospod.

Jožef je – kot pravi papež Benedikt XVI. – pripravljen na skok. Pripravljen je vstati in izpolniti Božjo voljo. Kot Marija – »Glej, tukaj sem! Dekla sem Gospodova!« – je Jožef pripravljen Božjo voljo napraviti za merilo svojega življenja. Celotno njegovo življenje je zaporedje takšnih vodenj. Od prvega srečanja z angelom, ko Jožef nenadoma prekine tiho, urejeno, skromno, zadovoljno življenje, ki ga je imel pred seboj. Potegne ga v pustolovščino z Bogom. Kaj to pomeni, se takoj pokaže: Mesija ne more biti rojen v Nazaretu. Jožef se mora odpraviti – in gre. V Betlehem, Davidovo mesto. A tudi tukaj ne more biti: njegovi ga niso sprejeli. Jezus je rojen v hlevu, zunaj mesta. Nato pride naslednje srečanje z angelom. In Jožef: vstane in gre. V Egipt. Tam izkuša usodo brezdomca, begunca, azilanta, tujca, ki ne spada zraven in mora iskati bivališče zase in za svoje. Daleč od malomeščanskega ideala ustaljenega in urejenega življenja, ki ga včasih imamo za krščanstvo.

JOŽEFOVO OČETOVSTVO

O svetem Jožefu običajno govorimo kot o krušnem očetu, ampak Jezus ga gotovo ni klical tako. Nova zaveza nikoli ne uporabi izraza krušni oče. Vemo, da sveti Jožef ni bil Jezusov biološki oče, pa vseeno tudi Marija – ko se je Jezus izgubil v templju – pravi, »tvoj oče in jaz sva te s tesnobo iskala« (Lk 2,48). Ni rekla »tvoj krušni oče in jaz«, in tudi Jezus Jožefa ni klical tako. Klical ga je »abba«, ati, očka. V Nazaretu so bili vsi prepričani, da je Jezus Jožefov sin: »Ali ni to Jezus, Jožefov sin? Njegovega očeta in mater poznamo. Kako more zdaj govoriti: ›Iz nebes sem prišel.‹« (Jn 6,42)

Pomenljivo je, da papež Frančišek v *Patris corde* ne sledi pogostemu naštevanju Jožefovih lastnosti (npr. po litanijskih prošnjah – Ženin Božje porodnice, Čisti varuh Device, Rednik Sinu Božjega itd.), ampak v naslovih in vsebini poudarja lastnosti Jožefovega očetovstva, ki so lahko ogledalo in vodilo vsem očetom – takim in drugačnim: ljubljeni oče, oče v usmiljenju, oče v poslušnosti, oče v sprejemanju, oče ustvarjalnega poguma, oče, ki dela, oče v senci.

V tem se zdi, kot bi papež Frančišek nadaljeval, kar je začel Jean Galot, ko podrobno preučuje naše predstave o Jožefovem očetovstvu. Za izraze, ki so jih pogosto uporabljali, pravi, da niso bili dobro izbrani, niti niso bili točni ali pa niso bili zadostni. Jožef namreč ni bil samo Jezusov oče *pred postavo*. Med Jezusom in Jožefom nikakor ni bila samo pravna vez, ampak pravi sinovski odnos.

Prav tako je neustrezen izraz *domnevni oče*. Pomeni, da je večina gledala nanj kot na Jezusovega očeta; Luka pravi, da so *mislili*, da je bil Jožefov sin. To očetovstvo nikakor ni bilo samo fasada za ustvarjanje javnega mnenja, ampak je vsebovalo svojo resničnost. Tudi izraz *posvojitveni oče* ne opredeljuje pravilno Jožefovega položaja. Jožef ni nikogar posvojil: Jezusov oče je postal, ker je bil Marijin mož. Še pogosteje se govori o rejniku/redniku. Neprimerno, pravi Galot, ker to omejuje Jožefovo vlogo na dolžnost materialnega vzdrževanja in ker se zdi, da hoče narediti iz Jožefovega očetovstva nekakšno nadomeščanje, katerega osnova bi bila samo njegova volja in plemenitost – v resnici pa je osnova njegovega očetovstva zakon in je njegova očetovska naloga daleč presejala samo gmotno in prehranjevalno skrb za družino, ki mu je bila zaupana. Tudi za izraz *duhovni oče* pravi, da ne ustreza, ker bolj spominja

na duhovno vodstvo. Med vsemi nazivi, ki so jih Jožefu poskušali dati, je morda še najboljši naziv *deviški oče*, ker ima Jožef vse lastnosti človeškega očeta, razen telesne roditve.

Vendar pa, pravi Galot, je mnogo važnejša od naziva, ki ga nekomu dajemo, resničnost: Jožefu moramo priznati resnično očetovstvo. Jezus je gledal nanj kot na očeta in se vedel do njega kot sin. In tega ni delal na videz, »kot da« bi bil, kar pa ne ustreza resnici. Jožefov položaj je bil v resnici položaj očeta: bil je resnično Marijin mož, poglavar resnične družine, osnovane na resničnem zakonu, v katerem je bil rojen Jezus. Jezus je v Jožefu našel poteze, ki so spominjale na obraz nebeškega Očeta.

foto_CNS photo_Vaticcan Media

OČE V USMILJENJU

Papež Frančišek v apostolskem pismu *Patris corde* nadgradi Galotovo misel. Jožef, pravi, je oče v usmiljenju. Jezus je v Jožefu videl Božje usmiljenje: »Kakor oče izkazuje usmiljenje nad otroki, Gospod izkazuje usmiljenje nad tistimi, ki se ga bojijo.« (Ps 103,13)

Zgodovina odrešenja se uresničuje skozi naše slabosti. Prevečkrat mislimo, da Bog zaupa samo v dobre in zmagovite dele v nas, v resnici pa se večina njegovih načrtov uresničuje skozi naše slabotnosti in kljub njim. Če je to perspektiva odrešenjske ekonomije, se moramo naučiti sprejemati svojo slabotnost z globoko usmiljenostjo, pravi Frančišek in nadaljuje:

Jožef nas uči, da Bog lahko deluje tudi skozi naše strahove, našo krhkost, našo slabotnost.

»Mi vemo, da nas Resnica, ki prihaja iz Boga, ne obsoja, ampak nas sprejema, nas objame, nas podpira, nam odpušča. Resnica nam pride naproti kakor usmiljeni Oče iz prilike (Lk 15,11-32), nam vrne dostojanstvo, nas postavi na noge, nam pripravi praznik zaradi tega, ker je »ta moj sin bil namreč mrtev in je oživel, bil je izgubljen in je najden.«

Božja volja, njegova zgodovina, njegov načrt gredo

brez omahovanja ubogal: »Vstal je, vzel otroka in njegovo mater in prišel v Izraelovo deželo.« (Mt 2,21)

Jožef je v svoji vlogi glave družine naučil Jezusa biti podrejen staršem: »Nato se je vrnil z njima in prišel v Nazaret ter jima je bil pokoren.« (Lk 2,51) V skritosti Nazareta, v Jožefovi šoli, se je Jezus naučil izpolnjevati Očetovo voljo. Ta je postala njegova vsakdanja hrana (Jn 4,34). Tudi v najtežjem trenutku v Getsemaniju je raje izpolnil Očetovo voljo in ne svoje (Mt 26,39).

OČE V SPREJEMANJU

Svoja razmišljanja pušča Jožef ob strani, da naredi prostor za to, kar se dogaja. Ne glede na to, kako zelo skrivnostno se mu zdi, to sprejme in se pomiri s svojo zgodovino.

Jezusov prihod med nas je Očetov dar, da bi se vsak spravil z mesom lastne zgodovine tudi takrat, ko je ne razume popolnoma. Kakor je Bog dejal Jožefu, »Jožef, Davidov sin ne boj se« (Mt 1,20), govori tudi nam: »Ne boj se!«

Jožefovo sprejemanje nas vabi, naj sprejmemo druge brez izključevanja. Takšne, kakršni so, s posebno ljubeznijo do slabotnih, ker si je Bog izbral to, kar je slabotnega: »Bog si je izbral tisto, kar je v očeh sveta noro, da bi osramotil modre. Bog si je izbral tisto, kar je v očeh sveta slabotno, da bi osramotil tisto, kar je močno.« (1 Kor 1,27)

Ne vem, koliko to navdihuje naše vsakodnevno prizadevanje. Ali pa bi si bolj želeli v družini, župniji samo dobre, poštene, sposobne. In da bi bile naše šole elitne šole ... in tako naprej. Moj otrok mora biti vendar uspešen! Bog pa se razodeva kot »Oče sirotam in varuh vdovam« (Ps 68,6) in ukazuje, naj ljubimo tujca: »Ljubite tujca, kajti bili ste tujci v egiptovski deželi« (5 Mz 10,19); enako prilika o usmiljenem Samarijanu (Lk 10,29-37). Rad si predstavljam, razmišlja papež Frančišek, da je Jezus iz Jožefovega obnašanja dobil navdih za priliko o izgubljenem sinu in usmiljenem očetu (Lk 15,11-32).

OČE USTVARJALNEGA POGUMA

Ustvarjalni pogum se pojavi predvsem takrat, ko naletimo na težave. Jožef in Marija jih nista imela malo. Evangelij ne navaja podatkov o tem, koliko časa so Marija, Jožef in Jezus ostali v Egiptu. Zanesljivo pa so morali jesti, najti hišo, delo. Sveta družina se je morala spoprijeti s konkretnimi

foto: Mazur, catholicnews.org.uk

tudi skozi Jožefovo stisko. Jožef nas uči, da verovati Bogu vključuje tudi verjeti, da lahko deluje tudi skozi naše strahove, našo krhkost, našo slabotnost. Našo ranljivost. Uči nas, da se sredi viharjev v življenju ne smemo bati prepustiti krmila svojega čolna Bogu. Sami bi želeli nadzorovati vse, a On ima vedno širši pogled.

OČE V POSLUŠNOSTI

Podobno kakor je Bog storil z Marijo, ko ji je pokazal svoj načrt odrešenja, je tudi Jožefu razkril svoje načrte; to je storil skozi sanje, ki jih je Sveto pismo kot vsa starodavna ljudstva imelo za eno od sredstev, po katerih Bog kaže svojo voljo. Jožefov odgovor je bil takojšen: »Ko se je Jožef zbudil, je storil, kakor mu je naročil Gospodov angel.« (Mt 1,24) S poslušnostjo je premagal svojo dramo in rešil Marijo.

Tudi po drugih sanjah Jožef brez omahovanja uboga: »Vstal je, ponoči vzel dete in njegovo mater ter se umaknil v Egipt.« (Mt 2,14-15) V Egiptu je dolgo čakal na angela – in potem spet

Jožefovo sprejemanje nas vabi, naj sprejmemo druge brez izključevanja.

težavami kakor vse druge družine, kakor številni migranti danes.

Na koncu vsakega dogodka, v katerem ima Jožef glavno vlogo, evangelij pripomni, da je vstal, vzел s seboj Otroka in njegovo Mater ter naredil, kar mu je Bog naročil.

OČE V SENCI

Biti oče pomeni vpeljati otroka v izkustvo življenja, resničnosti. Ne pomeni zadrževati ga, zapirati, posedovati, ampak usposobiti ga za odločitve, za svobodo, za odhode. Kot Jožef, ki je vedno vedel, da Otrok ni njegov, ampak je bil samo zaupan njegovi skrbi. Jezus tako zlahka reče: »Tudi na zemlji nikomur ne pravite ›oče‹, kajti eden je vaš Oče, ta, ki je v nebesih.« (Mt 23, 9) Jožef se umakne, da mu naredi prostor. Ko Jezus začne javno delovanje, o Jožefu ne izvemo ničesar več. Celó v zgodnjekršćanskih upodobitvah ga išćemo zaman.

OČE V VERI

Lahko bi si mislili, da je neprestano življenje v Jezusovi bližini olajševalo Jožefovo vero. Že Jean Galot opozarja, da ni bilo tako. Jezus se ni na zunaj v ničemer razlikoval od drugih, saj celo bratrance v zaćetku njegovega javnega delovanja niso hoteli verovati v njegovo poslanstvo. Bili so preprićani, da se mu je zmešalo, in so ga hoteli odpeljati domov. Zaradi stalne Jezusove bližine Jožefu ni bilo lahko verovati v njegovo nadćloveško velićino.

Evangelij pravi, da je bil sveti Jožef pravićen. Ker je bil Jožef do globine srca pravićen, hoće izpolniti postavó, a ne izročiti Marije sramoti. Ima globoko spošćovanje in tankoćutnost do nje. Išće takšno izpolnjevanje postave, ki upošteva spošćovanje drugega in mu odpira pot v življenje. Postava zanj ni orodje, da bi uveljavljajl svoje pravice.

Toda od kod prihaja ta pravićnost? Kaj je vir takšnega življenja? V jeziku Stare zaveze beseda »pravićen« ustreza novozavezni besedi »zvest«. Pravićen je naslov, ki odlikuje velike vernike; takšni so bili oćaki: Abraham, Izak, Jakob ... vsi do Mesija. Jožef hodi po poti vere. »Poslušaj, Izrael.« Prva zapoved. To, da posluša, Jožefa spravi v gibanje – iz udobne malomešćanske ustaljenosti. Naćrtovanosti. Kako lepo je imeti vse pod nadzorom. Ko veš, kaj te ćaka. Nić negotovosti ... Jožef pa stopa po poti, vedno zapuščá ćloveško gotovost in gre naprej. Jožef je Abrahamov sin: njegova drža je Abrahamova drža. Njegova

vera je Abrahamova vera. Kakor Abraham je tudi Jožef v gibanju. Bog spravi ćloveka v gibanje, v avanturo.

Sorodstvena razmerja dobijo v Božji perspektivi povsem druge vloge. »Kdo je moja mati in kdo so moji bratje?« In pokazal je na svoje ućence ter rekel: »Glejte, to so moja mati in moji bratje. Kdor koli namreć uresnićuje voljo mojega Oćeta, ki je v nebesih, ta je moj brat, sestra in mati.«

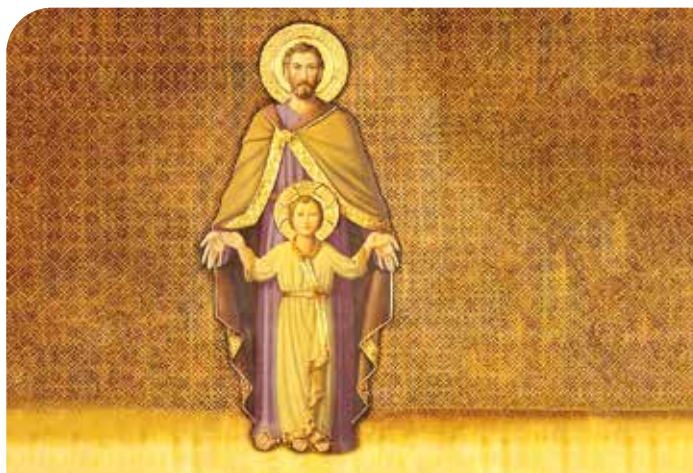

foto: denvercatholic.org

(Mt 12,48-50) In seveda v templju: »Kako da stame iskala? Mar nista vedela, da moram biti v tem, kar je mojega Oćeta?« (Lk 2,49) Lekcija. Vćasih boleća. In navdih, tudi za vse nas – oćete, matere, župnike, škofe, duhovne oćete. Naj pustimo otrokom – takšnim in drugaćnim – svobodo. Svobodo Božjih otrok. Niso *moji*, zato jim lahko pustim svobodo: da v življenju najdejo in izpolnijo Oćetovo – Božjo – voljo in ne mojih projekcij, idealov in prićakovanj.

Sveti Jožef, kakor ga spoznavamo v *Patris corde*, z Jezusovim javnim delovanjem stopa v senco in se ne pokaže več. A njegove drže zlahka prepoznamo pri vseh graditeljih novozavezni obćestev. Srećanje z Bogom tudi Pavlu enako radikalno spremeni življenje. Pavel postane oće kršćanskih obćestev, tudi on ne »po mesu«. »Ćeprav bi namreć imeli deset tisoć vzgojiteljev v Kristusu, vendar nimate mnogo oćetov. V Kristusu Jezusu sem vas namreć po evangeliju rodil jaz.« (1 Kor 4,15) Poteze Pavlovega oćetovstva so poteze oćetovstva svetega Jožefa: usmiljenje, poslušnost, sprejemanje, pogum, umik, vera. Pavlova obćestva so skupnosti, ki jih ne povezuje kri, temveć svobodno sprejete daru novega življenja, ki nam je podarjeno v Kristusu. Kot Jožefovo obćestvo. •••

Sveta družina se je morala spoprijeti s konkrećnimi težavami kakor vse druge družine.

NE BOJ SE

»Jožef, Davidov sin, ne boj se vzeti k sebi Marije, svoje žene; kar je spočela, je namreč od Svetega Duha,« je gospodov angel nagovoril Jožefa v Matejevem evangeliju. Strah pred novim, strah zaradi mnenja drugih, strah, ker se to, kar naj bi se zgodilo, ne sklada z našimi predstavami ... Ne boj se vzeti k sebi, je nekaj drugega kot: ne boj se vzeti zase. Po navadi nas je strah nekoga vzeti k sebi, saj to pomeni, da se bomo morali prilagoditi, narediti prostor. V resnici pa bi se morali bolj bati tega, da si nekoga vzamemo zase in si ga poskušamo ukrojiti po lastnih predstavah, ker se ob tem počutimo varnejše. Na ta način se nam ni treba srečati z novim, saj drugega obravnavamo kot nekaj znanega;

če pa je pri njem kaj vendarle še zavito v skrivnost, si mislimo, da bomo to že preoblikovali po svojih načrtih. A prav to nas oropa oBOGAtitve, možnosti srečanja z Njim, milosti, da bi v drugem prepoznali še enega od obrisov Boga. Kot otrok sem rad gledal sence v noči, jim dajal nov pomen in jih razlagal drugače, kot so v resnici bile. Igra je bila zabavna do trenutka, ko so te podobe v moji domišljiji začele postajati resničnost; verjel sem ji in preplaval me je strah. Takšno igro dajanja pomenov po svoji izbiri se radi igramo tudi odrasli, in ko nam uide iz rok, nas postane strah za naš mali jaz. Bolj ko nas je strah, bolj se trudimo lepiti svoje razlage na ljudi in odnose ter se tako vedno bolj siromašimo in postajamo sirote.

Psalmist se obrača na Boga z besedami: »Jaz sem te klical, saj me boš uslišal, o Bog; nagni k meni svoje uho, usliši moj izrek. Pokaži svoje čudovite dobrote, rešitelj tistih, ki se zatekajo pred tvojimi nasprotniki k tvoji desnici. Varuj me kakor zenico

v očesu, skrij me v senci svojih peruti, pred krivičniki, ki počenjajo nasilje nad mano, mojimi smrtnimi sovražniki, ki me obdajajo.« (Ps 17,6-9) Kdo so ti krivičniki, ki počenjajo nasilje nad menoj? Največkrat sem nasilen sam nad seboj, ko hočem doseči svojo voljo, sem birič, ki si ne prizanaša. Ker sam ne morem slediti zahtevam, ki si jih nalagam, hočem druge odsloviti ali pa jih hočem gnati tako kot samega sebe. Zato se psalmist zateka v senco Božjih peruti, izpod katerih prihajajo čudovite dobrote. Psalmist kliče Boga, ki je vendar neprestano ob njem. V bistvu kliče Boga v svojo zavest; kliče vanjo Njega, ki je rešitelj; v svojo zavest kliče Božjo desnico, njegovo moč,

Strah nas je nekoga vzeti k sebi, saj se bomo morali prilagoditi, narediti prostor.

Največkrat sem nasilen sam nad seboj, sem birič, ki se prizanaša.

njegovo ustvarjalnost, kliče desnico, ki odpira morja, ki ustvarja nove poti, desnico Tega, ki Zanj ni nič nemogoče.

Sveti Jožef doživi z Gospodovim angelom močan trenutek srečanja v sanjah, podobno kot starozavezni Jakob. Tako kot je Jakob močno doživel in ponotranjil obljubo Boga, tako jo je ponotranjil tudi sveti Jožef. Jakob je živel v senci svojega brata, prvorojenca Ezava. Potem ko si je s prevaro pridobil očetov blagoslov, se je Ezava bal. Čeprav si je Jakob prvorojenstvo od Ezava celo kupil, to ni zadoščalo. Cena je bila višja. Moral se je boriti z Bogom in biti poražen. Tudi Jožef je bil v senci, ni bil pravi oče, ampak le krušni, Jezus ni bil njegov potomec. In vendar je sveti Jožef poslušal glas Gospodovega angela. Zakaj? Spoznal je, da je pomembneje varovati Božje kot narediti nekaj svojega. Spoznal je, da novo prihaja od Boga in da je to vredno varovati.

Na podobi sveti Jožef spi (ko gledamo ležečo podobo) in Gospodov angel ga mazili z Besedo Božje obljube. V svojih sanjah pa sveti Jožef stoji (ko gledamo stoječo podobo) na kamnu, po katerem je Jakob izlil olje in ga imenoval Betel, kar pomeni Božja hiša. Jožef ima v rokah palico, kar kaže na njegovo pripravljenost storiti, kar mu Bog zapoveduje. V ozadju je luna, simbol device Marije, ki odseva Božjo svetost. Jožef

je tisti, ki bo moral stopiti za to luno v senco, ki bo moral umreti v svojem jazu in ga povsem podrediti Božjemu. Jožef je zato v senci Božjih peruti, ki dajejo mir in počitek, medtem ko nas sence sveta begajo in strašijo.

Gospod, vstopiti moram v temo, da me tam najdeš ti, da me primeš s Svojo desnico in zbudiš v Svojo resnico. Šele takrat bom zmožen videti drugega. Vstopiti moram v grob, v maternico in se ponovno roditi v Božje sinovstvo, roditi se moram v čisto poslušnost Tvoji besedi.

Psalmist v istem psalmu nadaljuje: »Jaz pa bom v pravičnosti gledal tvoje obličje, ko se prebudim, se bom sitil ob tvoji podobi.« (Ps 17,15) Gospod, daj, da se bom raje sitil ob Tvoji podobi kot ob podobah, ki jih sam ustvarjam. Gospod, daj, da bom zmožel zmeraj vriskati s psalmistom: »Kakor z maščobo in oljem se bo nasičevala moja duša, z vriskajočimi ustnicami bodo hvalila moja usta, ko se te bom spominjal na svojem ležišču, v nočnih stražah premišljeval o tebi; zakaj bil si mi pomoč, v senci tvojih peruti vriskam. Moja duša se te je oklepala, podpirala me je tvoja desnica.« (Ps 63,6-9)

Gospod, vabiš me, da aktivno stopam v senco tvojih peruti. Gospod, hočeš, da letim na njih in pomagam na svet Božjemu Kraljestvu. Gospod, hvala ti za zaupano mi Dete. •••

Jožef je spoznal, da je pomembneje varovati Božje kot narediti nekaj svojega.

Vstopiti moram v grob, v maternico in se ponovno roditi v Božje sinovstvo.

foto_Gareth Harper (Unsplash)

MOŽ, KI NI POBEGNIL

Spominjam se tistega čarobnega časa, ki konec leta prežema cel naš planet. Od nekdaj mi je bilo ljubo praznovanje Jezusovega rojstnega dne. A najzgodnejši spomini so seveda tisti, povezani s smrečico in jasljami pod njo.

Šele danes razumem, kakšen dar je, da sem se lahko igrala ob jasljamah. Včasih kar dobesedno v njih. Mami še danes kdaj obuja spomine na moj prvi božič ... Ko sem štela dobrih deset mesecev. Pravi, da se je posebno potrudila tisto leto z jasljami in naredila v njih pastirske poti s pomočjo moke. Neki večer me je zgolj za trenutek pustila samo ob smrečici in me nato našla v jasljamah, belo od moke in do ušes nasmejana. Jaslice so tiste praznike seveda izgubile prvotno podobo, napisale pa so simpatičen spomin na naš prvi božič.

O jasljamah vam pripovedujem, ker sem razmišljala, kdaj sem prvokrat srečala svetega Jožefa. Prav tam namreč. V jasljamah.

Od nekdaj se spominjam, da sem njegovo figurico vztrajno prestavljala. Ni se mi namreč zdelo logično, ko sem v cerkvah gledala malega Jezusa

v sredini, potem ob njem Jožefa in Marijo, vsakega na svoji strani. Od nekdaj sem ju postavila čisto skupaj, tako da sta delovala objeta, tako da se je že na daleč videlo, da se imata rada. Kako legendarno se mi je zazdelo, ko sem tako postavljena – »v objemu« – ugledala nekoč tudi v naši domači cerkvi.

Takšna je bila od nekdaj in je še danes moja podoba o svetem Jožefu. Zame je bil to vselej tisti mož, ki je bil tik ob Jezusu in Mariji, ki je imel privilegij hoditi

*Jožef je mož,
ki ni pobegnil.
Mož, ki je ostal
zvest in blizu.
Mariji in Njemu.*

*V Jožefu
vidim odsev
potrpežljivosti.*

foto_Sabri Tuzcu (Unsplash)

ob njima in ju varovati, ju objeti. Mož, ki ni pobegnil. Mož, ki je ostal zvest in blizu. Mariji in Njemu. Čeprav se je zdelo povsem nesmiselno še vztrajati v tako nelogičnih razmerah.

Danes ... danes svetega Jožefa vidim še nekoliko drugače. V njem vidim odsev potrpežljivosti. Prav svetniške potrpežljivosti. No, saj on je svetnik!

Pa s tem nimam v mislih, da je bil Jožef copata. Nasprotno. V njem vidim tisto vrsto potrpežljivosti, ki je pogumna. Tisto, ki se ne prenegli, ki ne obupa ... in ne pobegne, se ne skrije. Vztrajno in tiho je tam, vselej. Potrpežljivost, ki je stanovitna in vnaša okus varnosti. Tista potrpežljivost, ki ne odide, ko je težko. Tista potrpežljivost, ki zmore ob vsakodnevnih bojih in delu ustvariti zvestobo. Potrpežljivost, ki rodi celo odpuščanje. In kar je najbolj pomembno in bistveno – potrpežljivost, ki preraste in zraste iz zaupanja in rodi zgled vere. Vere, da Bog vidi, da se ni zmotil, ne glede na to, kako neverjetno ali bizarno se zdi vse skupaj.

Ko raziskujem, kaj pravi o njem Beseda, se zdi, da vedno znova pripoveduje in slika situacije, v katerih sveti Jožef »ni štekal«, kaj se dogaja in zakaj. Ampak on vedno znova ostaja tam. Ne zapusti, ne odide, se ne skrije. Ostaja.

Kako dolgo vztrajam v odnosu jaz? Koliko potrpežljivosti premore moje srce?

V času, ki ga živimo, je potrpežljivost podhranjena, predvsem pa ne preveč trendovska vrlina. Celo vsa ekonomija je naravnana prav k takojšnjemu učinku, rezultatu, odzivnosti, razumevanju.

Pričakujemo hitro postrežbo, hitro – pravzaprav takojšnjo odzivnost operacijskih sistemov na naših pametnih telefonih, takojšnje odgovore in doživetja. Potrpežljivost v medosebnih odnosih pa je sploh povsem izven mode. Zakaj vztrajati, se sploh še truditi? Zakaj čakati? Pravzaprav smo hrepenenja že skorajda povsem oropani. Ga sploh še poznamo in občutimo? In ne nazadnje ... Kako je šele z našo potrpežljivostjo v odnosu z Bogom? A tam sploh obstaja nekaj takega, čemur bi lahko rekli – potrpežljivost?

V nas pa v svetniški tišini medtem potrpežljivo zre, pravzaprav kriči zgled tega velikega moža, svetega Jožefa. Potrpežljivost v vsakodnevnih bojih in delu, v odnosu in molitvi prinese preudarnost.

Iz tega verjetno zraste modrost.

Iz tega se rodi zvestoba in v življenju nastane prositor, kjer se lahko naseli Milost.

foto: Laura Nyhus (Unsplash)

Tam, kjer ne razumem, ne zmorem. Tam, kjer ni več nič logično, kaj šele verjetno.

Tam, kjer je tako hudo, da že zaudarja.

Predvsem pa se več ne splača in misli kričijo: »Pa saj si ja nor, da še vztrajaš!«

Verjetno je tudi tisto sveto noč zaudarjalo. Ne samo po hlevskem gnoju, ampak tudi po strahu in nesmislu.

Pravzaprav je bilo v Jožefovem življenju verjetno odločno več trenutkov, ki so bili povsem mimo (človeške) logike.

A v »štali«, sredi teme in mraza ... se zmore roditi On.

Odrešenje. Smisel.

Ko ne »štekaš«, vklopi potrpežljivost ... Jožef je tako postal svet.

Naj še naprej v objemu z Marijo in tik ob Jezusu sije njegov zgled potrpežljivosti v vseh »štalah« tega sveta. Tistih, pod božičnimi smrečicami, in tistih drugih, v našem vsakdanu. •••

Jožef vedno znova ostaja tam. Ne zapusti, ne odide, se ne skrije. Ostaja.

Pravzaprav smo hrepenenja že skorajda povsem oropani.

OGLEDALO

- V katerih situacijah ne zmorem ostati potrpežljiv?
- Kaj sem doslej že porušil s svojo nepotrpežljivostjo?
- Česa vse ne zmorem »poštekat«, razumeti, sprejeti, ker je mimo »moje« logike?
- Zmorem toliko potrpežljivosti, da svoje odločitve in situacije, ki jih ne razumem, najprej nesem pred Gospoda in se z Njim pogovorim ter premislim o svojih korakih in dejanjih?

JAKOBOV PROTOEVANGELIJ IN SVETI JOŽEF

SKOPA KANONIČNA BESEDILA

Podatki, ki jih o Jožefu najdemo v Svetem pismu oz. v besedilih Nove zaveze, so skopi. Pavlova pisma, ki so najstarejši pisni dokumenti Nove zaveze, Jožefa sploh ne omenjajo. Markov evangelij, ki velja za najstarejšega, prav tako ne. Jožefa opisujeta samo evangelista Matej in Luka v prvih dveh poglavjih, ko poročata o Jezusovem otroštvu. Jožef se nazadnje omenja skupaj z Marijo, ko v Jeruzalemu iščeta dvanajstletnega Jezusa (Lk 2,41-52). Jožef v kanoničnih besedilih ne spregovori niti besede, po dogodku v templju pa sploh izgine s svetopisemskega radarja.

To tišino oz. pripovedno vrzel poskušajo zapolniti t. i. apokrifni evangeliji o Jezusovem rojstvu in otroštvu, ki Matejevo in Lukovo pripoved dopolnjujejo z različnimi privlačnimi zgodbami, navdihnjenimi s Staro zavezo in drugimi zgodbami. Ta besedila, ki so kasnejšega nastanka in niso vključena v kanon, imenujemo apokrifna.

BOGATA APOKRIFNA BESEDILA

Apokrifna besedila lahko v grobem razdelimo na tako imenovane *agrafe* (posamezne izreke) in *apokrifne*. Izraz *agrafa* označuje Jezusove izreke ali izreke o Jezusu, ki jih najdemo zunaj štirih novozaveznih evangelijev. Pojavljajo se v drugih delih Nove zaveze, pri cerkvenih očetih, v bogoslužnih knjigah, antičnih krščanskih fragmentih in seveda v apokrifnih besedilih. En tak izrek, ki ga evangeliji niso ohranili, najdemo v Apd 20,35: »Večja sreča je dajati kakor prejemati.«

Pomembnejši kot posamezni Jezusovi izreki so apokrifna besedila. Najpomembnejša so tista, ki si pridevajo naslov *evangelij*. Na začetku je imela beseda *evangelij* pomen veselega sporočila o uresničitvi odrešenja. V tem oznanilu ima centralno vlogo Jezus, ki je Kristus, v katerem je uresničeno odrešenje. Apokrifni evangeliji so po svoji strukturi precej drugačni, saj niso zaokrožene celote, ki bi v pripovedi zaobjemale Jezusovo učenje, delovanje, smrt in vstajenje, temveč se osredotočajo npr. zgolj na Jezusove izreke (Tomažev evangelij), pripovedi o otroštvu (Tomažev evangelij Jezusovega

otročstva), na Jezusovo spočetje in rojstvo (Jakobov protoevangelij) itd. Apokrifni evangeliji sestavljajo najboljše deli raznovrstnega apokrifnega korpusa, v katerega spadajo tudi številne apokalipse, pisma, skrivne knjige, eksegetska dela, razprave o razodetju, molitve ipd. Veliko apokrifnih del je poznanih zgolj iz navedkov cerkvenih očetov. Ker so mnogi apokrifi krožili pod naslovom »evangelij«, to pomeni, da so jim želeli zagotoviti določeno avtoritativnost s sklicevanjem na štiri spise, ki so postali znani pod tem imenom. Samo dejstvo obstoja apokrifnih besedil v bistvu ni presenetljivo. Ta besedila so odsev živahnega predajanja in reflektiranja poročil o Jezusu in kažejo na to, kako veliko je bilo zanimanje zanj in kakšen je bil njegov vpliv.

Eno najpomembnejših skupin apokrifnih evangelijev, po razdelitvi J. K. Elliota, predstavljajo t. i. evangeliji rojstva in otroštva, kamor med drugim prištevamo *Jakobov protoevangelij*, ki ga bomo predstavili v nadaljevanju, in sicer z Jožefovega vidika.

JAKOBOV PROTOEVANGELIJ

Jakobov protoevangelij je eden najpomembnejših in najvplivnejših apokrifov. Predstavlja najzgodnejšo predelavo kanoničnega poročila o Jezusovem rojstvu. Jakobova knjiga je bila po eni strani zelo priljubljena na Vzhodu, saj več kot sto grških rokopisov iz 3. stoletja vsebuje nekatere dele iz Jakobovega protoevangelija, toda po drugi strani prepovedana na Zahodu, ker je učila o Jožefovem prvem zakonu. V zadnjem, 25. poglavju Jakobovega protoevangelija se avtor predstavi kot Jakob, Jezusov polbrat, sin Jožefa iz njegovega prvega zakona. Zaradi nepoznavanja palestinske geografije in judovskih navad lahko sklepamo, da avtor ni bil Jud.

Avtor v prvih desetih poglavjih opiše Marijine starše, njeno rojstvo in zgodnja leta ter njeno poroko. Temu sledi poročilo o Jezusovem rojstvu. Jakob kombinira Lk 1–2 in Mt 1–2 v koherentno zgodbo in dodaja veliko dodatnega materiala. Čeprav apokrifno besedilo v razmerju

do kanoničnih besedil Jožefu nameni bistveno več prostora, se primarno posveča Mariji. Njegov namen bi lahko označili kot hvalnico Mariji. Jasno želi naglasiti Marijino čistost. Marija je ostala devica tudi po Jezusovem rojstvu, Jezusovi bratje, ki jih omenjajo kanonični evangeliji, naj bi bili Jožefovi otroci iz prejšnjega zakona. Cerkev je kasneje to prepričanje označila za nesprejemljivo: ključen pri obsodbi tega nauka je bil sv. Hieronim, ki je razložil, da so kot Jezusovi bratje in sestre mišljeni njegovi bratranci in sestrične. Preučevalci postavljajo nastanek Jakobovega protoevangelija na konec drugega stoletja.

JOŽEFOVO VDOVSTVO IN ZAROKA Z MARIJO

Omenjeno »nesprejemljivo« besedilo iz Jakobovega evangelija pojasnjuje ozadje navedbe iz Matejevega evangelija (1,18), da je bila Marija »zaročena z Jožefom«. Avtor apokrifnega besedila poroča, da sta Marijina starša, Joahim in Ana, Marijo pri starosti treh let odpeljala v jeruzalemski tempelj, kjer je ostala do svojega dvanajstega leta. Takrat je Zaharija, véliki duhovnik, zanjo molil pred najsvetejšim – v tem trenutku v zgodbo vstopi Jožef – in prejel navodila od Gospoda:

»Zaharija, Zaharija, pojdi ven in skliči vdovce iz ljudstva, [izmed katerih naj vsak prinese palico,] in komur bo Gospod Bog pokazal znamenje, tega žena bo.« Glasniki so šli po vsej okoliški judejski deželi in oglasila se je Gospodova trobenta, in glej, vsi so pritekli. (8)

Jožef je odvrget svojo tesačo in jim [tudi] sam šel nasproti. Ko so se zbrali, so vzeli palice in šli k [vélikemu] duhovniku. Duhovnik jim je pobral palice, stopil v svetišče in zmolil. Ko je končal molitev, je vzel palice, stopil ven in jim jih dal; toda na njih ni bilo znamenja. Zadnjo palico pa je vzel Jožef. In glej, iz palice je prišla golobica in sedla na Jožefovo glavo. In duhovnik je dejal: »Jožef, Jožef, z žrebom si dobil Gospodovo devico, sprejmi jo v svoje varstvo.« Jožef je odvrnil: »Sinove imam in star sem, ona pa je dekle. Da Izraelovim sinovom ne bom v posmeh.« Duhovnik pa je dejal: »Jožef, boj se Gospoda, svojega Boga, in se spomni, kaj je Bog storil Datanu, Abiramu in Korahu, kako je zemlja šla na dvoje in pogoltnila vse zaradi njihovega nasprotovanja. Boj se zdaj, Jožef, da se to ne zgodi [tudi] v tvoji hiši.« Jožef se je zbal in jo je sprejel v svoje varstvo. Dejal ji je: »Marija, sprejel sem te iz

Gospodovega templja in te zdaj puščam v svoji hiši. Odhajam namreč gradit stavbe in pridem [potem] k tebi. Bog bo bdel nad teboj.« (9)¹

Besedilo iz osmega in devetega poglavja Jakobovega protoevangelija nam torej predstavi Jožefa kot ostarelega vdovca s sinovi iz prejšnjega zakona. Besedilo hkrati naglasi Božjo previdnost, saj je bil Jožef izbran z žrebom velikega duhov-

foto_wiki/pedia.org (Guido Reni)

nika oz. z Božjim znamenjem. Jožef po prvotnem obotavljanju sprejme Marijo v svojo hišo, sam pa nemudoma odpotuje na delo. Vrne se, kot bomo videli pozneje, šele čez šest mesecev, ko je Marija že visoko noseča. Jožefova odsotnost želi naglasiti

¹ Prevodi, ki jih navajam, so vzeti iz dela *Zgodnjekrščanski spisi*, 2015. Celje; Ljubljana: Celjska Mohorjeva družba; Društvo Mohorjeva družba.

foto_wikipedia.org (Giotto di Bondone)

 Vdovci v tempelj
prinašajo
svoje palice.

Marijino deviškost oz. želi odstraniti dvome glede domnevnega očetovstva Jožefa.

MARIJINA NOSEČNOST IN JOŽEF

V desetem, enajstem in dvanajstem poglavju avtor natančno opisuje okoliščine angelovega oznanila Mariji, njeno sprejetje in obisk pri Elizabeti. V trinajstem poglavju ponovno srečamo Jožefa, ki se sooči z Marijino nosečnostjo. Opis ponuja nekakšno »okno« v Jožefovo srce, njegovo razmišljanje in notranje boje ob soočenju z nepričakovano vestjo:

Bila je v šestem mesecu, in glej, od svojih stavb je prišel Jožef, stopil v hišo in jo našel nosečo. Udaril se je po obrazu in se vrgel na raševino, bridko zajokal in dejal: »S kakšnim obrazom bom zrl Gospoda Boga? Kaj naj torej zmolim zanjo? Devico sem namreč sprejel iz templja Gospoda Boga, pa je nisem obvaroval. Kdo je bil, ki me je prekanil? Kdo je storil to húdo v moji hiši? [Kdo mi je uplenil devico] in jo omadeževal? Se je v meni strnila [Adamova] zgodba? Kakor je bil namreč Adam [odsoten] ob uri svojega slavljenja in je prišla kača, našla Evo samo, jo preslepila in omadeževala, tako se je zgodilo tudi meni.« In Jožef je vstal z raševine, jo poklical in ji dejal: »Ti, ki je zate skrbel Bog, zakaj si to storila? Si pozabila na Gospoda, svojega Boga?

Zakaj si ponižala svojo dušo, ki si bila vzgojena v presvetem in si prejemale hrano iz roke angela?« Ona pa je bridko zajokala in rekla: »Čista sem in ne poznam moža.« Jožef ji je dejal: »Od kod je potem to v tvojem trebuhu?« Ona pa je dejala: »Kakor živi Gospod, moj Bog, ne vem, od kod je v meni.«

Besedilo trinajstega poglavja odpravi vsakršen dvom glede Jožefove vloge pri nosečnosti. Jožef na tej točki razmišlja povsem človeško in še ne razume oz. ne more verjeti Mariji, saj meni, da je bil prevaran v času odsotnosti. Medtem ko evangelist Matej zgolj omeni Jožefovo razmišljanje (Mt 1,20), ničesar pa ne pove o tem, kaj je razmišljal, Jakobov protoevangelij v štirinajstem poglavju odstira Jožefove notranje boje:

Jožef se je silno zbal, odmaknil se je od nje in premišljeval, kaj naj z njo stori. Dejal je: »Če skrijem njen greh, se bo odkrilo, da nasprotujem Gospodovi postavi. Če pa jo razkrijem Izraelovim sinovom, se bojim, da je [je nekaj] angelskega v njej in se bo odkrilo, da izročam nedolžno kri v sodbo smrti. Kaj naj torej storim z njo? Skrivaj jo bom odslovil.«

Jožefovemu notranjemu boju sledi »kanoničen« opis obiska Gospodovega angela, ki Jožefu spregovori v sanjah (Mt 1,20-21). V naslednjih dveh

poglavjih beremo o novem dodatku; véliki duhovnik izve, da je Marija noseča, zato oba z Jožefom preizkusi s pitjem grenke vode:

K njemu je prišel pismouk Hana in mu dejal: »Jožef, zakaj se nisi pojavil na našem shodu?« Odvrnil mu je: »Bil sem utrujen od poti in sem prvi dan počival.« Hana se je obrnil in videl, da je Marija noseča. Stekel je k [vélikemu] duhovniku in mu dejal: »Glej, Jožef, ki zanj pričuješ, se je hudo pregrešil.« In véliki duhovnik je dejal: »Kako?« Odvrnil je: »Omadeževal je devico, ki jo je sprejel iz Gospodovega templja, in ukradel poročne noči z njo, pa tega ni razkril Izraelovim sinovom. In véliki duhovnik mu je dejal: »Jožef je to storil?« Odvrnil mu je: Pošlji služabnike, pa boš devico našel nosečo.« ... In véliki duhovnik je dejal: »Jožef, zakaj si to [storil]?« Jožef pa je dejal: »Kakor živi Gospod [moj Bog, in kakor živi] njegov Maziljenec [in priča njegove resnice], sem čist zastran nje.« (15)

In véliki duhovnik je dejal: »Vrni devico, ki si jo sprejel iz Gospodovega templja.« Jožef je grenko zajokal. In véliki duhovnik je dejal: »Dal vama bom piti vodo Gospodovega spodbijanja, in razkrila bo vajin greh našim očem.« Vzel je [vodo] in Jožefu dal piti, poslal ga je v puščavo, pa je cel prišel [nazaj]. Dal je piti tudi deklici in jo poslal v puščavo, pa je cela prišla dol. Vse ljudstvo je bilo začudeno, ker [voda] ni razkrila njunega greha. In véliki duhovnik je dejal: »Če Gospod Bog ni razkril vajinega greha, vaju tudi jaz ne obsodim.« In ju je odpustil. Jožef je vzel Marijo, vesel šel na svoj dom in slavil Izraelovega Boga. (16)

Opisan obred, t. i. zakon o ljubosumnosti, ki ga najdemo tudi v 4 Mz 5,11-31, je lahko sprožil mož v primeru, ko je sumil ženo nezvestobe, ni pa imel dokazov, le »duha ljubosumnosti«. Če je bila žena nedolžna, ji grenka voda ni škodila. Šlo je za preprost preizkus, ki pa je imel veljavo Božje sodbe. Zato si Jožefa in Marije véliki duhovnik ne drzne obsoditi. S tem dodatnim poročilom so odstranjene še zadnje sence dvoma glede Marijine deviškosti in posledično glede Jožefove vloge pri spočetju Jezusa.

SKLEP

Čeprav se apokrifno besedilo, kot smo omenili, primarno posveča Mariji, odstira tudi nekaj podatkov o Jožefu. Številni vstavki evangelijske pripovedi o Jožefu v Jakobovem protoevangeliju imajo

namen razbremeniti Jožefa biološkega očetovstva Jezusa. Ker sta evangelista Matej in Luka zelo skopa, ko poročata o Jožefu, apokrifno besedilo zapolni vrzel s ciljem, da pojasni Jožefovo predzgodbo in razjasni okoliščine nenavadne zveze z Marijo.

Kanonični evangelijski nikoli ne omenjajo Jožefove starosti. Avtor apokrifnega besedila ga drugače predstavi kot ostarelega vdovca, ki ga je žreb, tj. Bog, izbral za varstvo device Marije. Jezusovi bratje, ki jih omenjajo tudi kanonični evangelijski, so predstavljeni kot Jožefovi otroci iz prejšnjega zakona. Prav Jožefova leta in njegova spodobnost –

foto_angelusnews.com (Anton Raphael Mengs)

»Sinove imam in star sem, ona pa je dekle« – pojasnjujejo, zakaj nista imela spolnih odnosov. To potrdi tudi sam Jožef v 18. poglavju: »Z žrebom sem jo dobil za ženo, pa ni moja žena, temveč je spočela od Svetega Duha.«

V odnosu do kanoničnih besedil avtor apokrifnega besedila jasno naglasi, da je bil Jožef, podobno kot Marija, izbran od Boga. Za razliko od kanoničnih besedil apokrifno ponuja bolj »profilirano« podobo Jožefa, nekakšen vpogled v njegovo notranje dogajanje, notranje boje. S tem je izrisana Jožefova človeška narava. Ravno zaradi dejstva, da je Jožef »le« človek, ki bi po vseh človeških pričakovanjih lahko bil Jezusov biološki oče, dodatki (kot sta Jožefova odsotnost v času zanositve in javni preizkus oz. Božja sodba) odstranijo vse dvome glede njegove vloge pri spočetju oz. vloge Jezusovega očetovstva. •••

JOŽEF V PERSPEKTIVI SIRSKIH OČETOV

Misel cerkvenih očetov v oziru na Jožefa, moža Device Marije, v glavnem sledi skopim podatkom, ki jih lahko razberemo iz evangelijskih poročil, obenem pa se pogosto naslanja tudi na poročila iz apokrifnih besedil. Čeprav v korpusu zgodnjekrščanske književnosti ne najdemo nobenega dela, ki bi bilo posebej posvečeno Jezusovemu redniku, je patristična misel vendarle razvila nekaj zanimivih poudarkov glede njegovega lika.

složni v tem, da je šlo za čist zakon, kar morda najjasneje opredeli Maksim Turinški, ki zatrdi, da je bil Jožef »vedno ženin in nikdar mož« (*semper sponso, nec unquam marito*) (*Serm.* 53).

Gospodov rednik je v patristični književnosti na splošno najpogosteje omenjen v različnih komentarjih evangelijev, ko je govora o Jezusovem otroštvu. Očetje ga pogosto primerjajo starozaveznemu očaku Jakobu, apostolom, ki so Kristusa ponesli poganom, ali pastirjem oz. voditeljem Cerkve. Peter Krizolog, denimo, Jožefa kot obrtnika primerja z Bogom Očetom, ki je prav tako »obrnika« svoje Besede, Kristusa (prim. *Sermo* 48.3; 49.4).

Kljub temu da je Cerkev vse od začetkov Jožefu priznavala posebno vlogo v odrešenjski zgodovini, se teološka refleksija o Kristusovi skrivnosti v prvih stoletjih ni preveč zaustavljala pri njegovem redniku. Morda so mu največ pozornosti namenili sirski cerkveni očetje, ki so v primerjavi z grškimi in latinskimi razvili nekatere izvirne poudarke.¹

AFRAHAT: JOŽEF KOT VZOR OČETOVSTVA

V kontekstu polemike s perzijskimi Judi Afrahat, sirski avtor iz prve polovice 4. stoletja, razvije misel o Božjem blagoslovu, ki je bil dan Adamu, tako da se je iz roda v rod prenesel na Kristusa. V 23. poglavju njegovega dela *Prikazi* razvija isto misel o prenosu blagoslova: Adam je bil prvo zrno, ki ga je Stvarnik blagoslovil (prim. Iz 65,8-9), ta Božji blagoslov pa se je v izraelskem ljudstvu prenašal iz roda v rod. Afrahat pregleda celotni rodovnik, ki nosi Božji blagoslov, in ko pride do Jožefa, zapiše:

Jožef je bil imenovan oče Jezusa Mesije. Jezus se je rodil iz Marije, Device, iz semena Davidove hiše, iz Svetega Duha, kakor je zapisano, da sta bila oba,

Razodetje Jožefu v sanjah (Vat. sir. 559, f. 12v, zač. 13. stol.)

V prvih stoletjih je posebno zanimanje vzbujal način zakona med Jožefom in Marijo in omembe »Gospodovih bratov«, ki so jih nekateri (npr. *Jakobov protoevangelij*) razlagali kot Jožefove sinove iz prejšnjega zakona oz. kot Jezusove bratrance. Hilarij, Hieronim in drugi očetje so Jožefov in Marijin zakon dojemali predvsem kot nominalen/naziven, praven ali zgolj putativen/domnoven, medtem ko je njuni zvezi šele Avguštin na podlagi rimskega prava dodelil status pravega zakona. Ne glede na različno vrednotenje so cerkveni očetje

¹ Pri pregledu sirske misli o Jožefu se deloma nanašam na še neobjavljeni prispevek *Saint Joseph in Syriac Church Fathers* mladega indijskega patrologa Robyja Vadane CMI. Glej tudi zbornik *S. Giuseppe nei primi quindici secoli della Chiesa* (Rim, 1971) ter cvetober G. M. Bertrand in G. Ponton, ur., *Textes patristiques sur Saint Joseph* v zbirki *Cahiers de Joséphologie* 3–10 (1955–56).

Jožef in Marija, njegova zaročenka, iz Davidove hiše (Lk 2,4-5 DIATESS.). Apostol pričuje, da je bil Jezus Mesija iz Marije, iz semena Davidove hiše, po Svetem Duhu. Jožef se je imenoval Jezusov oče, čeprav ni bil rojen iz njegovega semena. Ime očetovstva pa se je prenašalo od Adama do Jožefa, in sicer triinšestdeset rodov. Ime očetovstva je bilo odvzeto Jožefu in je bilo položeno na Mesija. Od Jožefa je prejel ime očetovstva, od Janeza ime duhovništva, od Marije pa si je nadel telo in prejel rojstvo.

Afrahahat v svoji misli potrjuje, da je s Kristusom blagoslov prešel na pogane. Jožef, ki je od starodavnih očakov podedoval Božji blagoslov, povezan z Jahvejevim izvoljenim rodom, je na Kristusa prenesel očetovstvo in s tem blagoslov. Jožef Jezusu torej ni dal svojega »semena«, ampak očetovstvo, ki je izhajalo od Adama, okrašeno z Božjim blagoslovom. Te Afrahahatove trditve pripomorejo tudi k prepoznavanju naziva »očak«, ki je svetemu Jožefu pogosto pripisan.

EFREM: TESARJEV SIN SI JE STESAL KRIŽ

Efrem Sirski (†373) v svoji *Razlagi Diatessarona* Jožefu pripisuje naslednje nazive: »Marijin zaščitnik«, »čisti mož« in »priča«. Poudarja, da je Bog Marijo zaupal Jožefu, da bi jo zaščitil pred tistimi, ki so jo krivično obtožili prešuštva, nato pa bi pred vsemi postal priča za to, da Marija ni spočela s prešuštvom, ampak po Duhu. Efrem poudarja dvojno Davidovo poreklo Jezusa: ne le Jožef, tudi Marija je bila iz Davidove hiše.

Za Efrema je Marijino devišstvo ključno in ostro zavrne vse očitke zoper Jožefovo in Marijino čistost: »Z njo je živel v čistosti, dokler ni dala svojega prvorojenca, kar pomeni, da je bila ta svetost nujna, čeprav sta jo oba prostovoljno delila. Svetost, ki sta jo spoštovala po rojstvu našega Gospoda, pa je bila po njuni lastni volji.« (*Razlaga Diatess.* 2)

V božičnih himnah Efrem Marijo primerja s templjem, saj je nosila Božjega Sina, Jožefa pa z duhovništvom, saj je služil Gospodu, ki je bival v tem templju. »Mojzes je nosil kamnite plošče, ki jih je napisal Gospod, Jožef pa je spremljal čiste »plošče« (postave), v katerih je bival Stvarnikov Sin.« (*Nativ.* 16)

Efrem prikazuje Jožefovo premišljanje o paradoksu utelešenja. Obžaluje svoje začetno napačno razumevanje Marije in sprejme Božji načrt ter svoje Davidovo poreklo. V ponižnosti priznava,

da je kot tesar v rodovniku kralja Davida malo pomemben, vendar sprejme slavo, ki mu jo je prinesel Božji Sin.

V drugi homiliji *Proti heretikom* Efrem izpostavi lik tesarja Jožefa. Bog Oče je celotno veselje oblikoval s prstom svojega Sina in na enak način je Jožef s svojim Sinom opravljal tesarsko delo. Podredil se je svojemu Sinu, ki je za Jožefa postal Učitelj (sir. *sāprā*). Sin tesarja, ki je Jožefa učil tesarske umetnosti, je v skrivnosti križa ustvaril vse. Efrem napravi analogijo med tesarstvom in Sinovo smrtjo na križu ter potrjuje, da je bil Božji Sin ves dan zaposlen v svoji hiši z Jožefom in Marijo z izdelovanjem svojega križa, v katerem je bilo treba doseči

Jezusovo rojstvo
(Berlin Sachau
220, f. 3r, 11. stol.)

skrivnost odrešenja. Medtem ko je pripravljal križ odrešenja, je Jezus Jožefa učil o pomenu iste skrivnosti. V tem kontekstu Efrem opisuje Jožefa kot tihega varuha skrivnosti odrešenja.

JAKOB IZ SERUGA: VARUH SKRIVNOSTI

Jakob iz Seruga (†521) dramatično predstavi predvsem Jožefovo skrb in omahovanje zaradi dvoma o Marijini čistosti. Enkrat sumi, da je bila žrtev

Jožef z grlicama spremlja Jezusovo darovanje v templju (Vat. sir. 559, f. 48v, zač. 13. stol.).

posilstva, zopet drugič govori preprosto o njegovem dvomu. Po tej notranji krizi, potolažen od angela Gabrijela, Jožef postane čisti zakonec Marije, s katero ohrani deviškost do smrti. Je domnevni oče, posebni Božji služabnik in zato najodličnejši Aronov duhovnik, zagovornik in ščit Marijinega devištva pred ljudmi.

Pravičnemu Jožefu so v Jakobovi poeziji pripisani različni nazivi, kot so »glasnik resnice (sir. *kāroz quštā*)«, »služabnik (sir. *šamāšā*)«, »meseni kerub (sir. *krubā* 'dbesrā')« in »sveti mož (*qaddīšā*)«. Kot glasnik resnice vse življenje oznanja resnico o Marijinem potomstvu. Kot duhovnik hvali Marijo zaradi njene deviškosti in obljublja, da bo služil njeni svetosti. Kot meseni kerub je postal

prestolonaslednik in spremljevalec Božjega Sina. Kot sveti mož je verno žensko sprejel v svojo hišo, kjer sta živelata v vzdržnosti.

Če bi Marija razkrila božansko skrivnost, bi jo obtožili in prezirali. Zato – tako Jakob v metrični homiliji *O oznanjenju* – ji je Bog poiskal pravičnega soproga (sir. *mkīrā' kē'nnā*'), ki bi bil njen mož (sir. *gabrāh*). Bog ji je hotel dati glavo (sir. *rešā*), ki bi jo varovala in ščitila, prav tako pa bi jo branila pred obtoževalci za njeno spočetje. Zato je Jožef Marijo pripeljal v svojo hišo, da ne bi veljala za prešuštnico in da bi pravični mož veljal za njenega moža (sir. *ba' lā*'), čeprav ni bil njen mož.

Jožef je kot glava družine s prizadevnostjo pokazal veliko predanost Božjemu načrtu. Jakob trdi, da je Jožef v tem času že nedvomno vedel, da je otrok od Boga in da je njegova vloga rejniškega očeta (sir. *'abā' š'īlā*') ter zaščitnika Marije in otroka. Zato je Jožef varuh skrite skrivnosti in ne oče. Predstavljen je tudi kot levit (sir. *lēwāyā*') in kot duhovnik (sir. *kāhnā*'): kot levit služi Gospodu, kot duhovnik pa Gospodu svetišča. Božji skrivnosti, misteriju je služil na skrivaj, da je nihče ni razumel, dokler Gospod svetu ni pokazal, kdo je bil njegov Oče.

SKRATKA

Lik svetega Jožefa je tako v sirski tradiciji v glavnem predstavljen z dveh različnih vidikov: najprej kot oseba, ki je dvomila o Mariji zaradi pomanjkanja prepričljivih dokazov, nato pa kot sveti mož, ki časti Gospoda v Marijinem templju. Po Efremovem mnenju je bila Jožefu dodeljena vloga »priče« v Marijinem imenu, da bi vse prepričal, da je bilo Marijino spočetje od Duha. Jakob iz Seruga predstavi Jožefa kot varuha Božje skrivnosti, čigar vloga je bila, da skrivnost ostane skrita vsem, dokler je Gospod sam ne razodene svetu. Iz teoloških razlag teh očetov sirske Cerkve je jasno razvidno, da sveti Jožef ponuja božanski osebi Besede konkretno človeško okolje, v katerem Jezus Kristus postane naš Gospod in Odrešenik. Umestiti svetega Jožefa v resničnost utelešenja pomeni prepoznati mesto, kamor ga je postavil Bog. Afrahat, Efrem, Jakob iz Seruga in drugi sirski očetje in pisatelji so lik svetega Jožefa postavili v središče, da bi osvetlili njegov odnos s skrivnostjo utelešenja, Jezusovo osebo, Marijino osebo, zgodovino odrešenja in s tem z resničnostjo Božje Cerkve. •••

BOG – STVARNIK SVOBODE¹

Že nekaj časa potujemo z izraelskim ljudstvom skozi njegovo zgodovino, spoznavamo padce in vzpone ter blesteče like, po katerih je Bog to ljudstvo vodil in vzgajal. Na tej poti je Izrael razmišljal o svoji sedanjosti in preteklosti ter vedno tudi o Bogu, ki ga je spremljal kot mogočni Varuh in Voditelj. Iz tega razmišljanja so nastajale pripovedi, ki so danes v Svetem pismu. Potem ko je strmel nad mogočno roko, ki je razdelila Rdeče morje, porušila zidovje Jerihe in pognala v beg sovražne vojske, ni mogel drugače kot sklepati, da je ta roka tudi razdelila pravdovje, razpela nebesni obok, posejala zemljo z rastlinami in živalmi ter izoblikovala tudi človeka.

Tako je Izrael po tistem, ko je spoznal Boga kot svojega Rešitelja, odkril v njem tudi Stvarnika. Njegov Bog ni le njegov narodni bog, kakršne častijo drugi narodi. Jahve, ki se je razodel Mojzesu kot Bog Abrahama, Izaka in Jakoba, je Gospodar tudi drugih narodov in vse zemlje. Bogovi narodov so klonili pred njim, ko je rešil Abrahamove potomce iz suženjstva in jih popeljal v deželo, ki jim jo je obljubil. Njihov Bog ni samo njihov Bog. Izrael časti Boga vseh narodov in vsega sveta. On je Stvarnik vsega.

Prerok, imenovan Drugi Izaija, je v času izraelskega izgnanstva v Babilonu slutil bližajoči se zaton babilonskega kraljestva. Pri tem je izrekel navdihnjene besede:

Tako govori Gospod, Izraelov kralj,
in njegov odkupitelj, Gospod nad vojskami:
Jaz sem prvi in jaz sem poslednji,
razen mene ni Boga! ...
Jaz sem Gospod, ki sem vse naredil,
ki sem sam razpel nebo,
razprostrl zemljo – kdo je bil z menoj? (Iz 44,6.24)

Tako je Izrael po stoletjih hoje z Bogom prišel do globokega uvida, da za množstvom čudovitih stvari na svetu ni množica bogov, ki bi jih naredili, temveč en sam Stvarnik vsega. To spoznanje je ubesedil v sijajni, zgolj štiriintrideset vrstic dolgi pesnitvi, ki zdaj stoji na samem začetku Svetega pisma (1 Mz 1,1–2,4). To je pripoved o stvarjenju

sveta v šestih dneh s sedmim dnevom počitka, prav kolikor traja delovni teden skupaj z dnevom počitka. Tako je pisec hkrati povedal, da je vse čudovito stvarstvo ustvaril Bog in da naj človek po njegovem zgledu šest dni opravlja svoje delo, sedmi dan pa naj posveti Gospodu, sebi in svojim bližnjim. Nauk, ki je tudi danes še kako aktualen! V pripovedi ne iščimo izsledkov sodobne naravoslovne znanosti, ker Bog ni zato navdihnil svetih piscev. Pač pa bomo našli podobo o svetu, kakršno je starodavni človek zaznaval s čuti, in razodetje o Stvarniku, ki brez prisile, iz prekipevajoče polnosti življenja ustvarja svet, ki je dober, in v njem bitja, ki jih želi narediti deležne svoje sreče.

Da, k temu stremi pripoved o stvarjenju sveta. K človeku, ki ga Bog ustvari po svoji podobi, po Božji podobi, kot moža in ženo (1 Mz 1,26-27). Ta človek prejme blagoslov in gospodstvo nad ustvarjenimi bitji (1,28-31). Je kot Božji zastopnik v svetu. V drugi pripovedi, ki je osredotočena na človeka, je ta postavljen v edenski vrt, da ga obdeluje, med čudovita drevesa, dana mu je žena, nad katero je navdušen (2,1-25). Ta človek je svobodno bitje, to izpričuje zapoved, ki mu jo Bog da glede enega drevesa. Bog pričakuje od njega, da bo ob preobilju v vrtu upošteval prepoved sadu z enega drevesa.

Ta prepoved je za človeka priložnost in skušnjava. Na tehtnici je njegova svoboda. Kako se bo odločil? Svoboda je velik in nevaren Božji dar. Je kakor ogenj: lahko se ob njem greješ, lahko pa z njim zažigaš. Po njej se človek razlikuje od živali. Bog je želel ustvariti bitje, ki mu bo podobno v tem, da ga svobodno, iz lastne volje ljubi. S tem pa se je Bog podal v avanturo, kajti človek resda s svobodo dela čudovite stvari, se pa z njo tudi nevarno igra. Potrebna je bila cela knjiga – Sveto pismo – da nas poučuje, kako naj s tem edinstvenim darom ravnamo. Nazadnje nam je poslal svojega Sina, ki nam je odkril svobodo v vseh njenih neskončnih možnostih. •••

V NASLEDNJI ŠTEVILKI
bomo spoznali ključ
Bog – Osvoboditelj.

¹ Prirejeno po Kustić, Živko. Prev. 2000. *Mali ključ Svetega pisma*. Maribor: Slomškova založba.

PINHAS, MOŽ, KI JE ZATRL EPIDEMIJO

4 Mz 25,1-18

Najprej bomo prebrali izbrano svetopisemsko besedilo, zato da bomo razumeli osebe in njihova dejanja iz tega poročila.

Glavni junak v prebrani žaloigri Pinhas je bil vnuk prvega velikega duhovnika, Mojzesovega brata Aarona. V tej pripovedi je Izrael še vedno na poti iz egiptovskega suženjstva. Nekje so trčili ob Moabce. Ti so jim pripravili prvovrstno vojno prevaro. Med Izraelce so poslali svoje okužene ženske. Verjetno z namenom, da se z njimi okuži čim večje število moških. Letopisec pravi, da so jih hotele zvabiti k čaščenju Baala, boga tistih krajev. Baalizem je bil kult plodnosti. Če so bile Moabke

zapisano v »homiletični retoriki«, nasprotniki vere taka besedila uporabljajo za dokazovanje o škodljivosti religije. A Izraelci niso bili barbari. Niti niso bili kakšni verski zaslepljenci, ki bi »za Boga« ubijali. Mrzlično so iskali rešitev. Recimo, da je generalštab rekel svojo besedo, končno odločitev pa naj bi izrekel minister za zdravje. Zdravstvo je bilo takrat v domeni levitov. Odločitev je padla: nad pekočo rano s pekočo travo! Na kocki je bil obstoj približno tako številčnega naroda, kot je naš; naroda, ki se še ni niti ustalil niti zaživel. Poleg tega je bil v nevarnosti sam projekt monoteizma. Judje niso nikdar do konca razumeli veličine svojega klica/poslanstva. Z njihovim baalizmom so se ubadali vsi preroki. Njihova zgodovina se skoraj ves čas vrti okoli latentnega malikovalstva. Lahko si mislimo, koliko opravka so imeli duhovniki, ko so opozarjali ljudstvo na nevarnost. Danes bi rekli: »Že spet ta Cerkev! Spet moralizirajo! Mar nismo gospodarji svojih teles?« Kritiki bi lahko sami zgolj s ščepcem razumnosti in poštenosti uvideli, da je šlo za izredno neprijeten zdravstveni ukrep. Druge izbire ni bilo. Ko je torej Pinhas videl, kako se je neki parček kljub opozorilom, kljub rotnju, kljub grožnjam zmuznil v šotor, je vedel, da je to treba nekako presekati. Veliko ljudi je padlo, da bi se jih večina rešila. Tako je zmeraj bilo in zmeraj bo. Celotno poročilo poudarja potrebo po spoštovanju družbenih dogovorov, če hočemo preživeti drug ob drugem. Številni namreč tega ne razumejo in se zmrdujejo nad zapovedmi ter si ne pustijo svetovati. Kakšno škodo si delamo, ker ne prisluhnemo, kaj nam govorijo drugi. Menim, da nas posledice take drže spremljajo od tretjega poglavja Geneze do naših dni. Ne pozabimo, kako težka odločitev je bila pred Pinhasom. Mučna. Tvegana. Bog enako ljubi vse ljudi. Izraelce in Moabce enako. In vendar je bilo treba odpraviti posledice napačne odločitve in prepričati še večje gorje. Zmeraj mora nekdo popraviti, kar drugi razdrejo. Še odgovor tistim, ki vedno znova sprašujejo: »Zakaj Bog to dovoli?« Bog ne dovoli, pač pa človek povzroča ranjenost sebi in bližnjemu, *kljub temu da Bog ne dovoli.* •••

foto: wikipedia.com

Pinhas s sulico prebada Zimrija in Midjanko Kozbi. Rokopis Parisinus Graecus 923 iz 9. stoletja po Kr.

svečenice Baalovega kulta, so bile okužene z veneričnimi boleznimi. Te bolezni pa so bile neozdravljive. Izraelski možje, ki so z njimi nečistovali, so si naredili dvojno škodo: malikovali so in okužili so se. Kdor je zbolel, se je onesposobil za boj in za življenje. Predstavljajmo si, da bi naleteli na bolnike, okužene s HIV-om ali ebolo. Ali bi minister za zdravje križem rok gledal, kako drug za drugim odhajamo na drugi svet? Ali bi naš obrambni minister mirno gledal, kako se redčijo bojne vrste naše nepremagljive vojske? V nevarnosti niso bili le grešni korenjaki, pač pa tudi njihove žene in otroci. Nekdo je moral ukrepati. Ukrepal je Pinhas. Ukazal je, naj se zberejo vsi možje, ki so se udeležili nečistovanja. Nato jih je ukazal pogubiti. Pogubljenih je bilo 24.000 mož.

Okrutno? Seveda je okrutno. Skoraj toliko jih je padlo na koncu druge svetovne vojne na Kočevskem. Le da so bili naši fantje zdravi, okuženi so bili izvršitelji ... Ker je naše besedilo

KO PRIDE LEV ...

foto_Ray Grau (Unsplash)

Zgodba o Danielu v levji jami

Danielova knjiga je bila napisana v 2. stoletju pr. Kr. in odraža versko krizo v času vladanja Antioha IV. Epifana. Ta je želel okrepiti enotnost svojega imperija in je zato podložne narode silil, da se odpovedo svojim navadam in običajem. Judom je med drugim pod smrtno kaznijo prepovedal izpolnjevanje postave.

Dogajanje v knjigi je postavljeno v 6. stoletje pr. Kr., v čas babilonskega izgnanstva, v zgodovinski okvir vladanja (babilonskega) kralja Dareja. Daniel je s svojimi prijatelji služboval na kraljevem dvoru. Ko je kralj Darej nad svoje kraljestvo postavil sto dvajset upravnikov (satrapov), je čeznje postavil še tri višje uradnike, eden od njih je bil prav Daniel. S svojimi sposobnostmi in držo je prekašal druge uradnike, zato ga je kralj nameraval postaviti čez

vse kraljestvo, kar je pri drugih sprožilo nezadovoljstvo in so »zaradi tega iskali vzrok za tožbo proti Danielu« (Dan 6,5). Ker vzroka niso našli, so mu nastavili zanko. Kralju Dareju so predlagali nov zakon: vsakega, ki bi si drznil v naslednjih tridesetih dneh moliti koga drugega razen kralja, bi vrgli v levjo jamo. Kralj je zakon podpisal, nevedoč, da je s tem podpisal Danielovo smrtno obsodbo. Kraljevi prišepetovalci so namreč vedeli, da je Daniel vsak dan ob isti uri v svoji hiši »pokleknil na svoja kolena, molil in slavil svojega Boga« (Dan 6,11).

Daniel je skupaj s svojimi tremi prijatelji predstavljen kot pristna podoba vernega Juda, ki brez ozira na okolje in razmere, v katerih biva, živi po zapovedih svojega Boga in ohrani vero. Danielova knjiga ima zato jasno sporočilo: kakor je Bog rešil Daniela

¹ Besedilo skeča je prevedel in uredil Gregor Čušin. Zbirko skečev z (izvirnim) naslovom *A Funny Thing Happened to Me on My Way Through the Bible* je napisala Martha Bolton. Skeč je umeščen v kontekst s kratkim biblično-zgodovinskim uvodom oz. pojasnilom, ki ga je napisal Samo Skralovnik.

v času stiske, tako se bo Bog zavzel za Izraela v času verskega preganjanja Antioha IV. Epifana.

Osebi: **KORNELIJ, SIMEON**

KORNELIJ in **SIMEON** sta višja uradnika, ki sta želela Danielovo smrt, in zdaj od daleč opazujeta, kako so ga vrgli v levo jamo.

KORNELIJ: Uspelo je!

SIMEON: Bolje kot bi si lahko želela!

KORNELIJ: Si videl, kako je Daniel pogledal, ko sva mu povedala o novem odloku kralja Dareja?!

SIMEON: Misliš, o najinem novem odloku. Pretentala sva kralja, da je podpisal ta bedasti odlok, tako kot že vsa ta leta podpisuje odloke, ki jih sploh ne prebere.

KORNELIJ: Se spomniš tistega, da je prepovedano barvati ovce? (se smeje)

SIMEON: (presenečen) A to je prepovedano?

KORNELIJ: Seveda! A se ne spomniš?

SIMEON: (zavzdihne) Oh, kaj bom pa zdaj delal ob sobotah zvečer?!

KORNELIJ: (ga začudeno pogleda) Simeon, včasih se sprašujem, če ti ne manjka kakšen kolešček v glavi.

SIMEON: (iskreno) Hvala za skrb!

KORNELIJ: (zbeگان) Hja, no ... kakor koli že Vedel sem, da je kralj toliko nečimrn, da bo hitro podpisal odlok, da trideset dni nihče ne sme ničesar prositi ne boga ne človeka, razen njega.

SIMEON: In ko je podpisal ta odlok, je hkrati podpisal Danielovo smrtno obsodbo!

KORNELIJ: No, no, no, moj prismojeni prijatelj, nikaar ne govori o smrtni obsodbi – to zveni tako grdo. Raje reci, da je Daniel odšel na novo delovno mesto: nekdanji kraljevi svetovalec bo postal vršilec dolžnosti krotilca levov!

SIMEON: Je to zaposlitev za določen čas?

KORNELIJ: (se privošljivo smeje) Srčno upam, da bo kmalu odrešen te službe, če veš, kaj mislim?!

SIMEON: Je tako naporna?

KORNELIJ: Zna biti. Če jo vzameš preresno, te lahko raztrga!

SIMEON: Aha!

KORNELIJ: Res sem vesel, da sva si spravila Daniela izpod nog! Njegovo zoprno obnašanje mi je šlo resno na živce.

SIMEON: Zoprno obnašanje? Pa saj je bil vedno nasmejan?!

KORNELIJ: O tem ti govorim! A je tako težko biti tečen kot vsi ostali?

SIMEON: Mene je motilo, ker se je obnašal, kot da je Darejeva desna roka.

KORNELIJ: Tak je bil njegov uradni naziv.

SIMEON: Ampak Darej je levičar! In sploh: javni uslužbenec ne bi smel biti tako sposoben. Sposobnost je smrt birokracije!

KORNELIJ: Zdaj sva se ga znebila. Prekršil je zakon in zato bo kaznovan!

SIMEON: Ja! Imela sva srečo, da so ga zalotili pri molitvi!

KORNELIJ: Sreča nima nič s tem. Ta verski blaznež moli po trikrat na dan, vsak dan in vedno na istem mestu. Sončno uro si lahko naravnaš po njem!

SIMEON: Misliš, da bo v jami tudi molil?

KORNELIJ: Povej, Simeon, so levi kaj lačni?

SIMEON: Sestradani. Že cel teden niso dobili ničesar za pod zob!

KORNELIJ: Krasno! ... Šššš, pričinja se. Ga že peljejo. Kralj je dal znak.

SIMEON: Ubogi kralj! Ostal bo brez desne roke!

KORNELIJ: Adijo, Daniel! Lep dan želim!

SIMEON: Hopla! Pa je v jami!

KORNELIJ: Ne morem gledati!

SIMEON: Zakaj pa potem fotografiraš?

KORNELIJ: Za spomin!

SIMEON: Pohiti! Vojaki že zapirajo jamo. O, pogledj, kralj jo je zapečatil s svojim prstanom.

KORNELIJ: In to je to ... Kaj pa zdaj? A počakava tu?

SIMEON: Koga pa čakava?

KORNELIJ: Nikogar. A rad bi videl, kaj se bo zgodilo z Danielom.

SIMEON: Kako boš kaj videl, ko pa je jama zaprta?! Poleg tega ne prenesem pogleda na kri.

KORNELIJ: Rad bi bil popolnoma prepričan, da sva se res znebila tega pobožnjaka. Kaj ko bi vseeno kar počakala?

SIMEON: Prav. Saj je sobota zvečer. Če ne smem barvati ovc, itak nimam kaj početi!

In tako sta moža prečula noč ob levji jami in prisluškovala, da bi slišala, kaj se godi z Danielom. A noč je minila prečudno tiho in mirno. Zjutraj sta bila moža nemalo zbegana.

KORNELIJ: Niti najmanjšega šuma celo noč! Si ti kaj slišal?

SIMEON: Le kruljenje v želodcu.

KORNELIJ: A nisi rekel, da so levi sestradani?

SIMEON: Tako mi je rekel čuvaj jame.

KORNELIJ: Brezprsti Mare?

SIMEON: Zdaj je že brezroki Mare.

KORNELIJ: Tiho! Kralj Darej prihaja!

foto: wikipedia.com (Briton Riviere, Manchester Art Gallery)

SIMEON: Vojaki že odpirajo jamo.
KORNELIJ: Nekaj vpije v jamo! Poslušaj!
SIMEON: A slišiš, kaj govori?
KORNELIJ: Ššššš.
SIMEON: No, kaj pravi?
KORNELIJ: Šššššš!
SIMEON: No? A kaj slišiš?
KORNELIJ: Samo tebe! Utiхни že. (prisluhne) Pravi:
 »Daniel, služabnik živega Boga!«
SIMEON: Zakaj se pogovarja z Danielom? Daniel
 je mrtev!
KORNELIJ: Ubogi kralj. Blede se mu od žalosti!
SIMEON: Kaj pa zdaj pravi?
KORNELIJ: Ššššš.
SIMEON: No? Kaj pravi?
KORNELIJ: (ga grdo pogleda)
SIMEON: Sem že tiho!
KORNELIJ: Pravi: »Te je tvoj Bog, ki mu nenehno
 služiš, mogel rešiti levov?«
SIMEON: Ta pa ne odneha, kaj?!
KORNELIJ: Za crkni! A res misli, da bi Bog lahko
 rešil Daniela pred levi?
SIMEON: Čakaj? ... Si slišal? Kot bi nekdo rekel:
 »Živel kralj na veke!«
KORNELIJ: Verjetno je bil Darej! Ne bi bilo prvič,
 da bi se pogovarjal sam s sabo, veš!
SIMEON: Ampak zdelo se mi je, da slišim Daniela.
KORNELIJ: Ne nori še ti!
SIMEON: Kot bi nekdo zavpil iz jame!
KORNELIJ: Mogoče pa je kakšen od levov
 ventrilokvist!²

SIMEON: Glej! Glej, tam! A ni to Daniel?!

KORNELIJ: Nemogoče! Daniel je požrt!

SIMEON: Pa je! On je! Brez ene same praske! Zgleda
 spočit, kot da je spal celo noč!

KORNELIJ: Prav imaš. To je Daniel. Samo on se tako
 smehlja. A tega tipa res prav nič ne spravi v slabo
 voljo?!

SIMEON: Ojoj! Stražarji so naju opazili!

KORNELIJ: Kaj bova zdaj?

SIMEON: Hitro si kaj izmisli. Kralj Darej prav grdo
 gleda!

KORNELIJ: Vidim, ja. Pravkar je naročil stražarjem,
 naj može, ki so obtožili Daniela, vržejo levom.

SIMEON: Kako veš?

KORNELIJ: Ker je rekel: »Može, ki so obtožili
 Daniela, vrzite levom!«

SIMEON: Misliš, da je mislil tudi naju?

KORNELIJ: Ne vem. A zdi se mi, da naju stražarji,
 ki se nama bližajo, ne bodo povabili na kavo! Hej,
 počasi, prijateljčki! Saj sva se samo hecala! Vedela
 sva, da bo Bog rešil Daniela!

SIMEON: Ja! (debelo pogleda) Da sva res?

KORNELIJ: Seveda. Hotela sva le pokazati kralju
 Dareju, da je Danielov Bog edini pravi!

SIMEON: Ja! (debelo pogleda) A res?

KORNELIJ: Seveda. Vse sva si midva izmislila!

SIMEON: Ja! To sva si pa res!

KORNELIJ: Čakajte, no! Zakaj ne verjamete?!

SIMEON: Ej, Kornelij, poglej z druge plati: Daniel
 je preživel v levji jami!

KORNELIJ: Seveda je, butec! Ker je imel Boga
 ob sebi! Jaz pa imam le tebe! (stražarjem) Saj grem,
 no, grem, ni me treba porivat! •••

² Ventrilokvist: kdor govori iz trebuha.

DAN BIBLIČNEGA GIBANJA

Zavod Biblično gibanje je 11. septembra 2021 v gornjegrajski cerkvi sv. Mohorja in Fortunata organiziral Dan Bibličnega gibanja, Biblične šole, Biblične zaveze in bralcev Božje besede z naslovom: *Če živimo po duhu, tudi delajmo po duhu* (Gal 5,25).

Izbiro lokacije je narekovala želja, da bi bila čim več članom omogočena fizična prisotnost ob upoštevanju ukrepov za zajezitev virusa covid-19. Gornjegrajska cerkev ni le največja v celjski škofiji, temveč tudi v Sloveniji. V isti cerkvi je 30. maja 2021 potekala umestitvena slovesnost celjskega škofa Maksimilijana Matjaža, dosedanjega predsednika Zavoda Biblično gibanje.

NOVO VODSTVO ZAVODA BIBLIČNO GIBANJE

Na začetku je s. Snežna Večko, dolgoletna predsednica Bibličnega gibanja, v obrisih predstavila Biblično gibanje v Sloveniji, njegovo ustanovitev, preobrazbo, rast in sadove. Gibanje, ki ga je ustanovila Slovenska škofovska konferenca, je bilo uradno ustanovljeno na prvem zboru 9. oktobra 1993

na Sveti gori, na volilnem občnem zboru 28. novembra 2018 v Domu svetega Jožefa nad Celjem pa preoblikovano v Zavod Biblično gibanje. Za predsednika (direktorja) so škofje na predlog volilnega zbora imenovali Maksimilijana Matjaža.

Besedo je nato prevzel

škof Maksimilijan Matjaž, ki je zaradi prevzema službe celjskega škofa predlagal novo vodstvo iz kroga ožjih sodelavcev Zavoda Biblično gibanje. Predlog je bil soglasno potrjen. Nova tajnica Zavoda in koordinatorka Biblične zaveze je tako postala Marija Mikolič, voditelj Bibličnega gibanja pa preški župnik Jure Koželj. Novi predsednik (direktor) Zavoda, krovne organizacije, pa je postal Samo Skralovnik. Hkrati je prevzel naloge glavnega in odgovornega urednika revije *Božja beseda*

danes, ki jo je kot vršilec dolžnosti že urejal od leta 2020. Dosedanji predsednik se je pridružil predhodnima predsednikoma, Rudiju Konciliju in s. Snežni Večko, in postal častni član Zavoda.

BOŽJA BESEDA DANES ... IN JUTRI

Samo Skralovnik je v nadaljevanju predstavil revijo in prisotne povabil k sodelovanju in soustvarjanju: »Revija ne nastaja za zidovi, revija je revija od ljudi za ljudi; želi graditi občestvo, zato je dobrodošel vsak, ki je pripravljen sodelovati po svojih močeh.« Zbrane je nato prosil, da izpolnijo kratko anketo, s katero je uredništvo pregledalo prehojeno pot in iskalo smer prihodnosti. Po anketi sodeč, večina prebere revijo v celoti ali članke, ki jih zanimajo. Le nekaj posameznikov revijo bere občasno ali le prelista. Bralci najraje prebirajo razlage svetopisemskih odlomkov, razmišljanja svetega očeta in cerkvenih očetov. Priljubljena rubrika je tudi Pogovor s prijatelji Božje besede. Med mlajšimi rubrikami sta se »prebili« v ospredje rubriki Biblični toposi in Smejati se s Svetim pismom. Večina ocenjuje, da prispevki v reviji niso niti preveč strokovni niti preveč poljudni ter da so primerno obsežni oz. da je predolgih le nekaj člankov. Glede na zanimivost je večina revijo ocenila kot zelo dobro oz. odlično, podobno so ocenili njeno grafično podobo in opremljenost. Avtorji, ki jih najraje prebirajo, so: Maksimilijan Matjaž, Samo Skralovnik, Anja Kastelic in Gregor Čušin.

Skoraj vsi anketirani so revijo ocenili kot koristno za osebno in duhovno rast, kot koristno za katehetsko in pastoralno delo oz. kot pomoč, ki jim pomaga živeti skladno s krščanskimi vrednotami.

ŽIVIMO PO DUHU – V OBČESTVU

»Živeti po Duhu, prisluhni Duhu pomeni brati Sveto pismo, prisluhni Svetemu Duhu. Sveto pismo je sad Duha,« je v nadaljevanju zbrane nagovoril škof Maksimilijan Matjaž in se vprašal, kaj pomeni prisluhni Duhu: »Da se učim molčati, da se učim sestopati s protagonistične drže, češ jaz sem gospodar, urejevalec svojega vsakdanjega življenja. Sestopanje je težko že od Adama in Eve naprej, sestopanje je šola branja Svetega pisma ... Sveto pismo je pravzaprav zapis, kako se učimo

foto: Ksenija Hočevar

Maksimilijan Matjaž z novim vodstvom Zavoda, (z leve) Juretom Koželjem, Marijo Mikolič in Samom Skralovnikom

foto_Ksenja Hovevar

prisluhni Božjemu Duhu, kako umolkujemo v sebi in se odpremo drugemu in Bogu, kako manjšamo svoj ego in damo pobudo Bogu, sprejemamo njegov glas.« Za primer, kako se lahko samo s poslušanjem Božjega glasu spreminja življenje, je škof Maksimilijan dal svetega Jožefa: »Vse, kar je narejeno iz ljubezni, iz prečiščenosti, ne pa iz ega, poganja in daje rast novemu življenju – to uči Sveto pismo in to pomeni živeti po Svetem Duhu. Sveti Duh daje življenje, je Duh svetosti, občutljivosti, lepote – to pa je nasprotje vsakemu egoizmu.« Maksimilijan Matjaž je zbrane v nadaljevanju spomnil na povabilo koprškega škofa Jurija Bizjaka, naj se ne ustrašijo odpirati Svetega pisma, naj namenijo branju Svetega pisma kakšno minuto več. »Iščite odgovore na vprašanja, ki se vam zastavljajo v vsakdanjem življenju, v Svetem pismu. Vztrajajte, borite se za odgovor Boga.« S papežem Frančiškom, ki večkrat vabi k ustvarjanju prostora za Božjo besedo, je spomnil na filozofa Blaisa Pascala; po njegovi smrti so v notranjem žepu suknjiča našli list, svojevrstno duhovno oporoko, na katerega je med drugim zapisal, da je Bog Svetega pisma Bog Abrahama, Bog Izaka, Bog Jakoba, ne pa tudi Bog filozofov in znanstvenikov. »Danes bi lahko rekli: ne bog pobožnih, ne bog duhovnikov, ne bog ... ampak Bog Jezusa Kristusa! Pascal ni zapisal verske resnice, ampak je izpovedal vero v Boga, ki se odraža v osebni zgodovini, v njegovi zgodbi. Bog je tam, kjer je človek. Bog ni nekje daleč, Bog je tukaj, v vsakem od nas,« je dejal škof Maksimilijan. V nadaljevanju je spodbudil, naj se bralci Svetega pisma odpovedo nekoristnim besedam, govoricenju, opravljanjem, žaljivkam, ki preplavljajo svet medijev in družbenih omrežij: »Bodimo ekološki tudi v besedah. Namesto hudih besed berimo dobro Besedo. Besedo Stvarnika. Uporabljajmo jezik, v katerem živimo,

se giblamo in smo, potapljam se v besedo, ki prihaja od Boga.«

Na koncu nagovora je Jure Koželj ob zgodbah dveh svojih župljanov pričeval, kako Božja Beseda konkretno deluje v vsakdanjem življenju. »Kot župniku mi je nekaj najlepšega opazovati, kako Božje življenje, ki prihaja od zgoraj, v globini preoblikuje ljudi, kako se v notranjosti spremenijo. In hrana tega novega življenja je nedvomno Božja Beseda. V njej, kot pravi apostol Janez, je Življenje. Tistim, ki jo sprejmejo, daje moč, da postanejo Božji otroci. Ta Beseda je polna milosti in resnice. Ta Beseda je namakana v Svetem Duhu.« Povedano je nato podkrepil s primerom cerkvenih očetov. Ti so dejali, da je beseda, ki je namakana v Svetem Duhu, podobna kruhu, ki ga namočiš v vino. Ko ješ kruh, se hkrati napiješ tudi vina. Ko bereš Božjo besedo, se napiješ Svetega Duha.

SVETA MAŠA IN MOLITEV ZA DUHOVNE POKLICE

Osrednji dogodek dneva je bila sveta maša, ki jo je daroval škof Maksimilijan. Ob nedeljski Božji besedi in dnevu, ko se je po slovenskih škofijah in župnijah molilo za duhovne poklice, je škof prosil, da bi se lahko prepoznali kot tisti, ki jih vabi Gospod, da hodimo skupaj in da bi tega klica ne slišali kot prvaki, ampak kot služabniki Besede. Samo po služabnikih Besede se Gospod razodeva, po njih pričuje, je prepričan. Zaključil je z besedami, da ne prosimo za moč in triumfalizem Cerkve in njenih oznanjevalcev, ampak za služabnike Božje Besede.

Po prijateljskem srečanju in okrepčilu, ki so ga pripravile gornjegrajske sodelavke Karitas in druge gospodinje, so se udeleženci odpeljali do bližnje Marijine cerkve pri Novi Štifti in tam z molitvijo sklenili druženje ob Besedi. •••

DUHOVNE MISLI O SVETEM JOŽEFU

Dominique Joseph
Družina (2021)

Naj začnem predstavitev drobne knjižice o svetem Jožefu z naslednjim citatom:

Poetika zaznamuje delo rokodelcev, pesnikov in očetov. Kaže se kot obziren in tih izraz tistega, česar ni bilo, oziroma česar ni bilo videti. Umetnik je videc notranje moči tvarine, ki jo obdeluje. Kipar spusti v prostor angela, skritega v marmorju. Pesnik ubesedi skrivno govorico nemih reči. Oče osvobodi sina in razodene bodočega moža. Sveti Jožef je torej umetnik Kristusove mesijanske vesti, jezikoslovec utelešene Besede. Odrešenikov osvoboditelj.

Ne vemo natančno, kako bi odkrivali življenjsko zgodbo moža, ki mu Sveto pismo namenja le malo besed, a izredno poslanstvo. Vendar zgornji citat zadene bistvo: kot po navadi vsakega umetnika sodimo po njegovih stvaritvah, tako tudi Jožefa spoznavamo z opazovanjem Jezusove osebnosti, njegove človeške podobe.

Kot pravi avtor v eni od meditacij, je bila Jožefova velika odlika molčanje ob pravem trenutku in postavljanje čuvaja pred svoje ustnice sredi tega hrupnega sveta. Ko si je oprtal na rame nenavadno očetovstvo, se je znašel sprva v viharju svojih lastnih dvomov in negotovosti. Komu bi lahko zaupal svojo slutnjo, da malo Detece prihaja v naš svet kot čisti Božji dar? Morda bi se mu ljudje smejali in ga razglasili za čudaka. Sledeč besedam angela, je tiho sprejel breme posredovanja življenja in s svojo ljubljeno ženo stopil v zgodbo odrešenja. Bil je izbranec, ki naj nadaljuje delo Svetega Duha v Mariji. Ta velika čast je v njem utrdila zavest, da mora postati varuh družinske rasti in povezanosti. Življenje, ki ga je izbral, lahko

bi rekli tudi, ki mu je bilo naloženo, se je darovalo počasi in skoraj skrivoma, vsekakor pa ni bilo izgubljeno ali nepomembno. Eno od razmišljanj v knjigi pravi: »Božje kraljestvo krepijo skriti darovi, zapečateni v mlačne ure vsakdanjosti. In dobro je, da se tega spomnimo tudi mi, kadar premišljujemo o minulem letu, zaznamovanem z nezadostnimi uspehi.«

Dvanajst meditacij o življenju in ravnanju svetega Jožefa spodbuja naše razmišljanje o Božji družini, a tudi o našem lastnem starševstvu. Sveti Jožef,

krušni oče malega Jezusa, je predvsem oče – varuh, tu je zato, da ga vzgaja, si vzame čas zanj, ga poučuje in spoznava s pravimi nauki, mu poje, ga oči rokodelstva, ga išče in z njim ravna, kot bi ravnal z vsakim resnim, odraslim človekom. Tudi v tem pogledu nam je sveti Jožef za zgled, zlasti še v trenutkih, ko otroci začno ubirati svoje poti in v nekaterih lastnostih presegati svoje starše.

Ta drobna knjižica brata Dominiqua Josepha, meniha Skupnosti svetega Jožefa, nam na dobrih 100 straneh

postavlja zanimiva vprašanja, in kot je rečeno v citatu na začetku, nam pomaga skozi sad čudovite Jožefove »vzgojne metode« odkrivati njegove očetovske vrline. Čeprav je bil Jezus pod posebnim varstvom Boga Očeta, je Jožef – oče kot zemeljski namestnik Očeta v nebesih – opravil delo, ki je bilo plod popolnega zaupanja v Božjo voljo.

Od časa do časa moramo v roke vzeti besedilo za razmislek o svojem življenju in vsakdanjem ravnanju. Knjižica Duhovnih misli o svetem Jožefu prav gotovo dobro služi temu. •••

Ustanovitelj Delavnic molitve in življenja (DMŽ) je brat kapucin in duhovnik Ignacio Larrañaga (1928–2013). Močna mistična izkušnja, ki jo je doživel neke noči, ga je globoko zaznamovala. Sam pravi: »Izkusil sem večno, zastonjsko in ganljivo ljubezen ljubljenega Očeta, mojega Boga Očeta. Živel sem globok osebni odnos ljubezni in ganjenosti z Bogom, ki je Očka, tako kot nas je učil Jezus ... Pomembna so bila srečanja z Bogom v molku in samoti. Nič drugega nisem počel, kot iskal Gospodovo obličje ... V tistih dneh se mi je razkrilo spoznanje, ki me spremlja vse življenje: eno je beseda Bog, drugo je Bog sam.«

P. Ignacio je odkril, da bi lahko ljudi učil moliti: »Prepotoval sem mnogo dežel in že nekaj let ugotavljam, da na splošno nihče ne uči ljudi, kako naj molijo, vsaj ne metodično, postopno in na urejen način, medtem pa ljudstvo umira od lakote po Bogu. Mnogo let že čutim, da bi bilo treba nekaj napraviti v tej smeri: prijeti ljudi za roko in jih voditi k osebni odnosu z Gospodom, da bi preobrazili vsakega kristjana v Gospodovega učenca in prijatelja.«

Začel je s tedenskimi srečanji, ki jih je imenoval Izkušnja Boga. Videl je, kako so ljudje vzpostavili nov, osebni odnos z Bogom, se naučili moliti in na drugačen način gledati na življenje. S skupino zavzetih laikov je preizkušal molitvene načine

foto_dmz's (Ignacio Larrañaga)

in življenjske drže. Ohranil je tiste, ki so bili za ljudi najbolj preobražujoči. Počasi so nastajale delavnice, kot jih poznamo danes. V učenju je pozival k resničnemu življenju iz Božje besede. Božja beseda je duša, dihanje in hrana DMŽ. Za udeležence mora postajati vir tolažbe, navdiha in svetega življenja.

Veliki svetopisemski liki, prežeti s trdnostjo in značajnostjo, kot sta tudi sveta Marija in sveti Jožef iz Nazareta, sta se kovala ob premišljevanju Božje besede. Poudarjal je tudi, da je Bog navzoč v Božji besedi, vendar ne kot statičen, nem Bog, ampak kot dinamičen, ki bralcu govori in razodeva svoj načrt, namen in voljo. Zato si lahko bralec ob branju odlomka v osebni meditaciji postavi vprašanje: »Kaj Bog govori meni s to prastaro besedo danes?«

Meditacija in molitev ob odlomku Božje besede: »Jožef, Davidov sin, ne boj se.« (Mt 1,20)

Te besede so mi v tolažbo in spodbudo, še posebej če namesto Jožefovega imena umestim svoje ime. Gospod me pozna, me kliče po imenu. Rad me ima in mi daje vedno znova zagotovilo varnosti. Spremlja me, kjer koli sem in kamor koli grem. Spodbuja me, da se mu prepustim, da se lahko tako v meni izpolni Njegova volja. Z Njim se lahko zoperstavljam oviram in viharjem na svoji življenjski poti. On mi daje svoj mir. (MARJAN)
Sveti Jožef, ti si slavni Davidov potomec. V svojem življenju in spremljanju Jezusa si doživljal razne pretese in negotovosti. Zaupamo

v tvoje posredovanje, saj si doživljal Božjo bližino in tolažbo. Naj besede »Ne boj se« odmevajo tudi v teminah in preizkušnjah našega življenja. Amen.

(JANEZ)

Moj Gospod in moj Bog!

Ti si mi danes dovolil vstati v nov dan.

Dovolil si mi srkati svoje stvarstvo.

Srečati toliko dobrih ljudi si dovolil.

Sprehodil z menoj si se skozi ta dan,

poln lepote, presenečenj in preizkušenj.

Nisem se bal, ker si bil ti z menoj!

Amen. (JURE) •••

KO SE MOŽ PONUDI, DA BI ŠEL
ZRAVEN V TRGOVINO.
ŽENA:

Če pojdeš z
mano, mi boš v
breme.
(2 Sam 15,33)

KO PRJATU NČ NE NAROČI, POTEM
PA HOČE JEST S TVOJEGA KROŽNIKA:

Ti nimaš deleža pri tem
in ne pravice do tega.
(Apd 8,21)

KO TI PRI ZAJTRKU PADE EN
KOSMIČ Z MIZE:

Iskali te bodo, pa te na
veke ne bodo več našli.
(Ezk 26,21)

CERKVENI PEVCI:

Derejo se ob
brenkanju na harfe,
mislijo, da igrajo na
glasbila kakor David.
(Am 6,5)

"JUTRI BOM PA RES ZAČEL BOLJŠE
ŽIVET!"

Svinja se okopa, pa
se spet valja v
blatni luži.
(2 Pt 2,22)

UČITELJ: "A RAZUMETE?"
UČENCI: *KIMAJO*

Vendar oni niso
doumeli nič od tega.
(Lk 18,34)

NEDELJA BOŽJE BESEDE

2022

Nedelja Božje besede je praznik Svetega pisma, ki ga je papež Frančišek s pismom *Odprl jim je um (Aperuit illis)* leta 2019 razglasil za vso Cerkev in ga obhajamo v mesecu januarju na 3. nedeljo med letom. Nedeljo Božje besede bomo v Sloveniji, tokrat že tretjič na ravni vesoljne Cerkve, obhajali 23. januarja 2022 pod geslom:

»Tudi ona dva sta pripovedovala, kaj se je zgodilo na poti in kako sta ga prepoznala po lomljenju kruha.« (Lk 24,35)

Geslo, ki je že tretje leto zapored vzeto iz odlomka o emavških učencih, predstavlja zadnjo in ključno stopnjo Jezusovega učenca. Če smo v letu 2021 skupaj z emavškima učencema »odprli oči in spoznali Gospoda« (Lk 24,31), smo tokrat vabljeni k oznanjevanju. To je Božja pedagogika, ki učenca vabi, da prestopi meje samozadostnosti individualizma in stopi v občestvo. Učenec je povabljen, da od poslušanja ali branja Božje besede stopi na pot oznanjevalca. Geslo prihajajoče nedelje Božje besede bi tako lahko ubesedili tudi s sloganom: *Od branja do oznanjevanja, od bralca do pričevalca.*

Zavod Biblično gibanje, ki koordinira obhajanje te nedelje, bo v povezavi z različnimi skupinami in posamezniki v Cerkvi pripravil predloge za pripravo bogoslužja, sodelovanje pri nedeljski maši, katehetske in pridigarske osnutke ter različne video pripomočke. Vse to boste našli na naši spletni strani. ...

ZAVOD
BIBLIČNO
GIBANJE

23. januar 2022

NEDELJA BOŽJE BESEDE

Od branja do oznanjevanja, od bralca do pričevalca

»Tudi ona dva sta pripovedovala, kaj se je zgodilo na poti in kako sta ga prepoznala po lomljenju kruha.«
(Lk 24,35)

biblicnogibanje.si • info@biblicnogibanje.si

BIBLIČNA ŠOLA

Evangelii gaudium

Tema novega ciklusa biblične šole bo razlaga Prve Mojzesove knjige.

Predavanj se lahko udeležite v cerkvi sv. Janeza Krstnika v Preski ali preko spletne povezave.

Termini srečanj biblične šole 2021/2022, ki bodo potekala od 17.00 do 18.30, so:

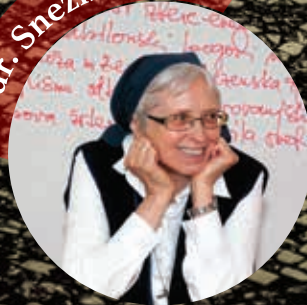
- 20. oktobra 2021,
- 24. novembra 2021,
- 15. decembra 2021,
- 26. januarja 2022,
- 23. februarja 2022,
- 23. marca 2022,
- 20. aprila 2022,
- 25. maja 2022 *in*
- 22. junija 2022.

Predavatelja in predavateljica

škof dr. Maksimilijan Matjaž

s. dr. Snežna Večko

dr. Samo Skralovnik

